

Velkommen til vores lærende ø

lejrskole.bornholm.info

Fortid og nutid. Perspektiv, dybde og bredde. En unik natur. En voldsom og synlig fortid med en imponerende fortællekraft. En nutid, der kan sanses.

Bornholm er bare anderledes.
Bornholm giver viden gennem nysgerrighed. Bornholm er den lærende ø.

Den voldsomme fødsel da Bornholm kom til verden i et inferno af aske og flydende lava. Den vilde og brutale middelalder. Sten-, bronze- og jernalder. Den biologiske mangfoldighed. Bombardementet i Rønne og Nexø. Mordet på den svenske kommandant Prinzenskjöld. Historie og samfundsudvikling. Rollespil på den gamle kongeborg gemt inde i Almindingen. Kunst. Glaskunst. Keramikkunst. Kunsten i at fange lyset med pensel. Rappelling. Outdoor-life. Touring på to hjul. Sprækkedalene.

Rundkirkernes uløste gåde. Klipper. Hav. Den dramatiske historie om Hammershus. Gravpladserne. Helleristningerne. Dromaeosaurus, sauropod og ankylosaurus - den virkelige fortid. Bornholm er et unikt klasseværelse, der kan iscenesætte og lægge virkelighed til megen god undervisning. Og videnscentre som NaturBornholm, Bornholms Middelaldercenter, Bornholms Museum, Melstedgård og Bornholms Kunstmuseum kan medvirke til, at man får mere med hjem end blot én på 'opleveren'.

Lejrskole på Bornholm 2012

Redaktion: Destination Bornholm ApS

i samarbejde med pædagogisk konsulent Poul Ellehøj

Layout: Frank Eriksen, MindGap.dk

Fotos: Ander Beier Photography

og Destination Bornholm ApS

Udgiver: Destination Bornholm ApS i samarbejde med

Center for undervisningsmidler

Tryk: niveau2

Bornholm har en mere end 100 år gammel tradition for at kunne håndtere næsten ethvert gæstebud - og ikke mindst lejrskoler.

Uanset om jeres "lejrskole-målsætning" er teambuilding eller har fokus på læring og faglighed, så har Bornholm bare mere at byde på.

BORNHOLMS
VELKOMSTCENTER

Jeg hedder Magnus og bor på Bornholm. Mine venner og jeg vil gerne vise dig nogle spændende steder, du kan besøge på din tur til vores ø.

Den store **sten** og skabelsesprocessen

Bornholm
blev skabt i et
glødende in-
ferno 30 km
nede i en
bjergkæde.
Istiderne kom
og gik.
Og pludselig
blev der stille.
1400 millioner
år var gået.
Bornholm var
blevet færdig.

Og først for 400 millioner år siden brød Bornholm gennem havets overflade. Istiderne kom og gik. Havet steg. Havet faldt. Istidernes voldsomme dramatik kan ses overalt på øen. Den høje klippekyst, den bornholmske 'skærgård' og de utallige sprækkedale, der er strøet ud med lind hånd fra Hammerknuden til Svaneke, er levn fra adskillige istiders hærgen, hvor gigantiske mængder is, vand, sten, grus og jord blev trukket henover øen, hvor løst og porøst materiale blev skyllet eller trukket væk.

Det ultrafine skiffersand på hele sydkysten. Den smukke sandsten i Nexø, hvis historie begynder for mere end 2700 millioner år siden, hvor to jordplader stødte sammen for første gang. 1000 millioner år senere stod der et bjerg. Processen skabte en mængde sand og grus, der kom under tryk i tusinder af år. Og i dag har vi sandstenen tilbage som bevismateriale.

Sprækkedalen der "dønner"

Thea besøger ofte Døndalen mellem Sandvig og Gudhjem, som er en af Bornholms mange sprækkedale - skabt da store revner i grundfjeldet blev fyldt med magma - og som hærgende vandmasser gennem årtusinder har skåret dybe furer i. Dalen huser Danmarks højeste vandfald. Og det er støjen fra det, der har givet dalen sit navn. Det rumler - dønner på Bornholmsk. Den specielle jordbund og fugten fra vandfaldet, giver nogle helt unikke vækstbetingelser for en lang række specielle træer og planter.

Bornholm er en unik lokalitet, når scenen skal sættes til en pædagogisk indføring i, hvordan verden blev skabt. Selv dinosaurerne har været her. I en grusgrav dukkede der en tand fra en dromaeosaurus - en fuglelignende rovdinosaur - op. Sauropod og ankylosaurus har også haft deres gang på øen. Det viser 170 millioner år gamle fodspor.

Hele denne historie er dokumenteret og formidlet på 3000 kvm. på NaturBornholm i Aakirkeby. NaturBornholm er både et oplevelsescenter, et videnspædagogisk aktivitetscenter samt en vigtig geologisk lokalitet. For lige syd for oplevelsescenteret finder man den fennoskandiske brudzone, hvor man rent fysisk kan skræve over 1,2 milliarder år: Det ene ben står på 1.700 millioner år gammel gnejs. Og det andet på kun 500 millioner år gammel sandsten.

NaturBornholm

NaturBornholm og NaturBornholms naturformidlere er efterspurgte: Så book i god tid.

Et typisk besøg ser sådan ud:

- Klassen modtages af naturformidleren.
- Gåtur på Klintebakken syd for centeret, hvor op mod 80% af Bornholms karakteristiske naturtyper præsenteres. Her findes også den skandinaviske grundfjelds sydligste forpost, der dels viser istidens afslibning af grundfjeldet, dels giver eleverne et helt nyt tidsbegreb: Naturens.
- Gennemgang af udstillingen med naturformidler.
- Eleverne oplever 'hands on' og 'leger' selv videre i udstillingen.
- Afsæt mellem 2½ - 3 timer til et besøg.
- Lærere har gratis adgang.

Tlf.: +45 5694 0400
www.naturbornholm.dk

De brudte sten

Granit, sandsten, grus og skærver. Den bornholmske undergrund har gennem århundreder leveret varen. Stenbruddenes dramatiske historie er en del af den bornholmske magi.

www.bornholmsmuseer.dk/moseloekken

Når man bor på en ø
omgivet af vand, hvor man
ikke kan komme ud,
begynder tankerne at
vandre ind. Bornholm virker
som en magnet på
kreative mennesker.

*Markus elsker at besøge
glaspusterierne. Det er som
at se en farlig ballet, når glas-
pusterne arbejder sammen
om at forme den gloende
masse til hårdt glas.
Du har mulighed for at se
det samme... eller måske
vil du hellere se keramikere
trække det bløde ler op i
fantastiske former.*

Den kreative ø

Kun få steder i Europa finder man en så høj koncentration af keramikere, glaspustere, tekstilkunstnere, smykkedesignere og billedhuggere som på Bornholm. Naturen, lyset, roen får tit - og givetvis med rette - æren.

Al denne kreativitet er godt dokumenteret. Glas, keramik, tekstil på Grønbechs Gård i Hasle. Malerier, skulpturer og kunsthåndværk på Bornholms Kunstmuseum i Rø. Hjorths Fabrik i Rønne er, med sine

udstillinger og arbejdende værksteder, øens hukommelse ud i kunsten at betvinge ler til keramik. Og i Gudhjem har øens måske mest kendte maler, Oluf Høst, sit helt eget museum. Igen og igen - sommer, vinter, forår, efterår - malede han motiver fra husmandsstedet »Bognemark«, der ligger ovenover Gudhjem: Udsigten over Salenebugten, solnedgangen gennem vognporten. Igen og igen. Flere end 100 forskellige slags lys trans-

formeret til det hvide lærred. Og på samme måde var Høst fascineret af flammernes fyrrighed. Han havde en aftale med Gudhjem Brandvæsen om, at de skulle ringe i tilfælde af en god gårdbrand. Vil man helt tæt på 'Olufs skabende kraft', så besøg kunstnerens hjem »Norresân« i Gudhjem: Udstilling, videobio-graf, personlige breve, dokumentationsafdeling, kunstnerens sommeratelier og en fantastisk klippehave.

På samme måde kan man på øens mange glaspusterier ved selvsyn konstatere miraklet, når sand, varme og et par gode lunger bliver til kunsthæderige glas, karafler og skulpturer.

Der er også mulighed for at stifte bekendtskab med sin egen indre kreativitet. Book en kunstner for en dags tegning og maling, hvor hun rådgiver og vejleder - og tag et helt unikt minde med hjem.

Bornholms Kunstmuseum

Bornholms Kunstmuseum er beliggende ved Helligdomsklipperne cirka seks kilometer nord for Gudhjem i et af Danmarks flotteste og mest spektakulære landskaber. Museumsbygningen, der blev indviet i 1993 og udvidet i 2003 er præmieret flere gange for dens høje arkitektoniske kvalitet og spændende indretning.

Museets ca. 4000 m² rummer en permanent samling af kunst og kunsthåndværk med relation til Bornholm og viser desuden fem - seks skiftende særudstillinger hvert år.

Hovedvægten i samlingen er lagt på bornholmermalerne – den gruppering eller skole, der i de første årtier af 1900-tallet op-søgte Bornholm og her skabte en helt ny form for landskabs-maleri, stærkt inspireret af de franske forbilleder Picasso og Braque og af det helt særlige bornholmske lys.

Men samlingen rummer også både ældre og nyere kunst. Man kan f.eks. se, hvordan det bornholmske landskab blev opfattet af 1800-tallets malere og man kan følge de nyere strømninger f.eks. da surrealistene kom til Bornholm i 1930'erne og da de abstrakte ekspressionister opsøgte øen før de fik deres internationale gennembrud i slutningen af 1940'erne, ligesom også nutidens kunstnere er rigt repræsenteret.

Samlingen rummer bl.a. værker af Michael Ancher, Holger Drachmann, Kristian Zahrtmann, Karl Isakson, Olaf Rude, Edvard Weie, Niels Lergaard, Oluf Høst, Paul Høm, Sigurd Vasegaard, Richard Mortensen, Sonja Ferlov, Hans Øllgaard, Ejler Bille, Jørgen Haugen Sørensen, Tonning Rasmussen og Inge Lise Westman.

Gratis adgang for folkeskoler og gymnasiale uddannelser (dog skal lærere betale entré efter kl. 12). Rundvisning 400 kr.

Bornholms Kunstmuseum
Tlf.: +45 5648 4386
www.bornholms-kunstmuseum.dk

Kunsthåndværkernes
hjemmesider
www.craftsbornholm.dk
www.borncraft.dk

Oluf Høst Museet
www.ohmus.dk

Tegn og mal for en dag
Barbara Sørensen
Tlf.: +45 5648 2513

Hjorths Fabrik
www.bornholmsmuseer.dk/hjorths

Grønbechs Gård
www.groenbechsgaard.dk

Middelalderlig fortællekraft

Mægtige
Hammerhus.
Mystiske
rundkirker.
Den gamle
kongeborg i
Almindingen.
Præster, konger,
biskopper,
korsriddere og
fyrster. Krige.
Ufredstid.
Fortællekraft på
den lærende ø.

Den lærende ø side 8

1100. Er de tykke mure, den særegne konstruktion, de små vinduer blot et svar på middelalderlige ufredstider, eller har de fire bornholmske rundkirker haft en anden funktion? Et stort anlagt astronomisk eksperiment? Den hellige gral? Er det virkelig korsridderne, der har bygget dem? Og hvorfor bor der cisterciensermunke på Bornholm i dag af alle steder? Og hvorfor optræder der en korsridderrundkirke i Da Vinci mysteriet?

1259. Fyrst Jaromir af Rügen og ærkebiskoppen af Lunds bror indtager Lilleborg og dræber alle soldaterne. Bornholm er ikke længere delt mellem kirke og konge. Kirken hersker. Kongens borg i Almindingen lægges øde. Men ruinen er der stadig - smukt beliggende mellem Borgesø

og Græssø. Man behøver ikke tage fantasien til hjælp for at forestille sig slaget. Og hvorfor ikke et raskt lille rollespil ...

1350. Næseborene på den store hvide hingst. Vildskab. Acceleration. To heste. To mænd. Den sprøde lyd af en lanse, der knækker. Den røde ridder styrter. Hårdt. Bønderne er utilfredse med stormanden og hans brandbeskatning. Kampen om stormandsgården er i fuld sving. Borgerkrige. Bornholm handles. Bruges som pant. Bliver besat af svenskere og lübeckere. Plyndringer. Lejesoldater. Riddere. Falkonerer. Gøglere. Se, hør, føl, smag og lugt middelalderen på Bornholms Middelaldercenter.

1658. Svenskerne sidder på den stærke fæstning Hammershus. Den bornholmske

HAMMERHUS BORGRUIN
Hammershus er Bornholms mest besøgte attraktion med mere end 400.000 besøgende om året. Der er gratis adgang til ruinen. Staten ejer området, og der er indrettet besøgssted med en udstilling, der rummer flere modeller af hele fæstningsanlægget samt detaljer fra borgen. Cafeteriaet er åbent fra påske til og med efterårsferien. Skoletjenesten på Hammershus arrangerer guidede ture på Hammershus, og mere end 10.000 danske skolebørn kommer på denne måde hvert år til at opleve de barske betingelser for et middelalderliv på slottet.

**BORNHOLMS
MIDDELALDERCENTER**
- på oplevelse i historien
Skinner solen fra en skyfri himmel eller står regnen ned i tove – så er middelaldercentret, med sine mange ude- og indeaktiviteter det sted hvor I, gennem leg og læring, kan leve jer ind i bonden og stor-

mandens liv anno 1300-1450. I kan både se, lugte og føle atmosfæren i et levende middelaldermiljø med mennesker, dyr, landbohuse, vandmølle og befæstet stormandsgård. Giv jer derfor god tid til oplevelserne og deltag i de mange spændende aktiviteter. Vi har desuden indrettet to særlige områder med masser af plads til at I, sammen med vores personlige formidlere, kan boltre jer med gamle håndværk og lege. Er I mere til ro og fordybelse er der meget at opleve i det historisk autentiske område, - få jer en hyggensnak med en af vores arbejdende håndværkere. Gennem udstillinger, workshops, events, filmfremvisninger og meget mere, er der særlig fokus på middelalderens kalkmalerier og fortidens og nutidens miljøproblematikker. Hør dagligt om sortkrudt og ildvåben, middelalderens mode, tidens kogekunst eller tag på oplevelsestur med runejagten.

befolkning vander sig under den svenske kommandants brandbeskatning. Vognlæs efter vognlæs køres nordpå. Bornholmerne tager sagen i egen hånd. Dræber kommandanten og 'giver' Bornholm tilbage til den danske konge. Eller tag til Hammerhus - Nordøuropas største borgruin. Fra begyndelsen af 1200-tallet til slutningen af 1600-tallet en næsten uindtagelig fæstning - bygget som en kinesisk æske, hvor det ene forsvarsværk afløser det andet: Kløfter, volde, forborge, mure m.v. Hvis det yderste forsvarsværk blev indtaget, kunne forsvarerne trække sig tilbage til det næstyderste osv. Få historierne om smørkælderen, blommetårnet, hundetårnet, rævetårnet, havporten, manteltårnet - og i tilgift en fantastisk udsigt mod Sverige udover den næsten lodrette klippe.

www.naturstyrelsen.dk/bornholm

www.bornholmsnatur.dk

Hammershusudstillingen
Kl. 10 - 16

www.bornholmsmiddelaldercenter.dk
Tlf.: +45 5649 8319

Ida var engang på besøg i en rundkirke. Der var en mand, der sagde, at hun skulle kigge efter et skelet, der lå i et hjørne af kirken. Men hvor mange hjørner er der i en rund kirke?

Hvad er det, de vil fortælle mig?

Lige meget hvor man vender og drejer sig rundt på Bornholm finder man spor af mennesker. Mennesker og natur har sammen skabt noget helt andet, end man kan se andre steder i Danmark.

De første mennesker på Bornholm var også turister. Varmen drev dem herop fra Europa,

for Bornholm var ikke en ø endnu. I Vallensgårds Mose (Ekkodalen) boede de og jagede. Når efteråret satte ind vandrede de tilbage.

Og hvad med alle de tegn, nogen har hugget i klipperne? Det er bronzealderens helle-ristninger – Madsebakke ved Allinge har Danmarksrekor-

den. Gå på opdagelse i dem og giv et bud på, hvad de forestiller og hvorfor. Bemærk også lige de mange bauta-stene. Hvad er det for noget? Bornholm ligger herlig centralt. Helt tilbage til stenalderen har der været en livlig handel og kontakt til andre folk. Det ser man på de gaver folk fik med sig i graven, og ikke mindst på de over 2300 guldgubber der er fundet på Sorte Muld, ved Joboland. Guldet er kommet udefra, og skal man tyde figurerne, må man også se til Europa. Ikke underligt, guldgubberne er fra en tid, man kalder folkevandringstiden. Europa "kogte". Man skal lede langt efter herregårde og landsbyer på Bornholm – for de er her ikke. Bornholmerne ejede eller lejede deres gårde. De var livsnerven i det bornholmske samfund og ikke fiskere, som du måske tænkte. Der er mange gode råstoffer på Bornholm. Tidligt forsøgte nogle sig med at fremstille tilmeglas med det fine sand fra Balka, andre startede med at lave glasflasker af sand ved Hasle, men det blev sandsten, granit og ler, der satte skub i industrien på øen. Sandsten blev brugt til bla. bygninger og skulpturer, granit gav gode brosten, gravsten og sten til huse og leret gav grundlag for mange pottemagere og keramikfabrikker. Folk havde blandt andet brug for krukker og andet til at opbevare mad og spise på. Den store Hasle Klinker fabrik, hvor ca. 4000 folk arbejdede, fremstillede de

gule fliser, du ser på gaderne. Du kan også finde "Bornholm" på f.eks. Hovedbanegården (fliser) og på Christiansborg (granit) i København. Mange svenskere og italienere kom til Bornholm og arbejde i stenindustrien.

Krige har sat sit præg på Bornholm. Angreb og plyndringer af øen har vi helt tilbage til oldtiden. Der findes mange forsvarsanlæg på Bornholm – Rispebjerg, Lilleborg, Hammershus, Christians Ø, Forsvarstårnet ved Rønne med flere. Bornholm var tysk i en periode på 1500-tallet og svensk i nogle måneder af 1658. I april 1940 blev Bornholm besat af Tyskland en dag senere end resten af Danmark. Ved Dueodde kan man stadig se den store tyske kanonstilling. Dramatisk blev det dog først for alvor i slutningen af krigen. Øen vrimlede med tyske flygtninge og i maj bombede sovjetiske (russiske) fly Nexø og Rønne, og Sovjetunionen besatte øen! Folk i byerne blev evakueret. I dag kan man se de nye træhuse, der blev bygget som erstatning for nogle af de ødelagte murstenshuse. På kirkegården i Allinge finder man det store sovjetiske mindesmærke og på Rønne Kirkegård det tyske. Et år var Bornholm besat af Sovjetunionen, som led i et verdenspolitisk spil. På Bornholms Museums 4 afdelinger kan du finde meget mere om Bornholms helt egen historie.

Emma besøger en gang imellem Louisenlund, der ligger ved Østermarie. 50 bautasten er rejst mellem træerne, og der er en særlig mystisk stemning på stedet.

BORNHOLMS MUSEUM
er indgangen til Bornholms
unikke historie. På museet i
Skt. Mortensgade kan I finde:
Over 2300 guldgubber fra Sor-
te Muld (ved Joboland), den
døde svenske lenshövding
Printzensköld, bornholmerure
og tysk besættelse, sovjetisk
bombning og besættelse af
øen 1940-46. Og meget andet.
Landbrugsmuseet Melsted-
gård er en levende gård med
dyr og daglige aktiviteter ude
og inde.
På Keramik-/Industrimuseet
Hjorths Fabrik følger man leret
fra jord til butik.
By-/Havemuseet Erichsens
Gård sender jer tilbage til
1800-tallets Rønne.

Alle skoler har gratis adgang.
Der kan tilkøbes guide og akti-
viteter.
Kontakt og book på skoletje-
nesten på:

www.bornholmsmuseum.dk
Tlf.: +45 5695 0735

Teambuilding behøver ikke være synonymt med knive, kaniner og rappeling. Simple glæder eller oplevelser i en positiv ramme kan give et fælles sprog, en referenceramme, noget at snakke om. Og Bornholm er leveringsdygtig... øen rundt.

Når kemitimen foregår på et bolsjekøgeri, fysiktimen på chokoladeriet eller biologitimen blandt hundredevis af flyvende sommerfugle, kan man godt glemme, at man i virkeligheden lærer noget.

Bornholm for **sjov**

Frokost i klipperne. Beachvolley på Dueodde. En sejltur med M/S Thor fra Gudhjem langs de vilde klipper til Helligdommen og Kunstmuseet i Rø. Kom tæt på Tørre Ovn, Våde Ovn, Lyseklippen, Helligdomsklippen og Sorte Gryde. Returnér til Gudhjem til fods langs med den gamle redningssti.

Når vinden hyler fra vest eller sydvest, så tag til klipperne lidt nord for Hammerhavn, bliv blæst igennem, mens naturens ufattelige kræfter hamrer bølgerne ind i klippen og skaber 25 meter høje skumsprøjt. Når vinden har lagt sig, og solen viser sit bornholmske smil, så brug et par timer eller seks i Joboland - en unik forlystelsespark med et 6000 kvm. stort vandland, minizoo, gigantiske hoppeborge, klatreland, robåde, crossbiler,

masser af gamle og ganske fysisk krævende forlystelser. Joboland har været bornholmernes forlystelsespark i mere end 70 år.

Mærk vingesusset fra fantastiske rovfugle, der flyver frit - og helt tæt på. Bornholms Rovfugleshow byder på fascinerende indsigt i fuglenes forunderlige verden. Se når falkoneren træner disse smukke og livlige skabninger, som alle har deres helt egen personlighed: Den søde, den frække, den dovne... nøjagtig så forskellige som vi mennesker.

Og hvor mange har smagt en håndlavet flødebolle? Kjaer-Strup Chokolade i Snogebæk og Svaneke Chokoladeri er leveringsdygtige. I Svaneke produceres også hjemmelavet is. Her kan I lære lidt om fysik og kemi på en velsmagende

måde. Det samme kan I hos Karamel Kompagniet i Gudhjem, hvor den bløde masse bliver til lækre karameller. I skal også smage en røget sild, rugbrød, æggeblommer og godt med salt – de kan købes over hele øen. Er man først kommet sydpå, bør man ikke skåne sig for en tur i junglen. Bornholms Sommerfuglepark i Nexø er et godt afsæt til en snak om jungle, sommerfugle, klima, forplantning, fra æg til larve til puppe til smuk sommerfugl: Mere end 1000 sommerfugle lever livet sammen med papegøjer og myrer i det store drivhus. Oplev et anderledes univers på Rønne Theaters skrå brædder. Det to etagers høje bindingsværkhus fra 1823 er Danmarks ældste fungerende teater og byder på både te-

atralske og musikalske oplevelser. Rønne Bio er en moderne 3D biograf, som har beholdt charmen fra dengang man gik i biffen for at se Dirch Passer. Biografen ligger på Store Torv i Rønne. En gåtur i Paradisbakkerne giver ny næring til fantasien. Prøv den gule rute - 6,5 kilometer - og oplev en næsten uberørt og ganske vild natur, hvor klippespalterne, urskoven og lyngen fortæller om orker, trolde, nisser og fortidens gåder: Underjordsdalen, Grydesø, Midterpilt, Rokkestenen, Gamleborg, Borgesø og Trommerestenen. Husk madpakke og drikkevarer - erfaringen siger, at turen ofte (altid) tager længere tid end planlagt.

www.ms-thor.dk

www.svanekechokoladeri.dk

www.roennetheater.dk

www.svaneke-is.dk

www.smokedfish.dk

www.sommerfugleparken.dk

www.svanekebolcher.dk

www.bornholms-rovfugleshow.dk

www.joboland.dk

www.kjaerstrup.dk

www.ronnebio.dk

www.karamelkompagniet.dk

To små klippeskær og en havn

Christiansø
er 710 meter
lang og 430
meter bred
- svarende til
cirka 22
fodboldbaner.
Frederiksø
er 440 meter
lang og 160
meter bred.
Det svarer til fire
fodboldbaner.

www.christiansoe.dk

www.christiansoefarten.dk

Tidsmaskinen sender dig tilbage til slutningen af det 16. århundrede, hvor ufredstider fik kongen til at befæste de to små klippeskær 20 kilometer nordvest for Svaneke. Ertholmene - Christiansø og Frederiksø - er et must. 450 mand blev sat i arbejde: To meter tykke fæstningsmure rundt om hele øen, forsvarstårne, krudttårn, kanonbastioner, kommandørbolig, fyrtårn, hospital, kanonbådsskure, eksercérplads og boliger til soldaterne. Granitten brød man på øen, og murstenene kom i vid udstrækning fra Hammershus. I dag et lille samfund med omkring 100 indbyggere. Den gang blot to tomme klippeskær og en naturlig havn -

men et perfekt udgangspunkt for den danske flåde, der skulle kontrollere svenskernes gøren og laden i Østersøen. I dag spiller christiansøboerne fodbold på eksercérpladsen, kanonbådshusene er overtaget af fiskerne, og de to lige rækker soldaterboliger på østsiden af Christiansø er blevet almindelige lejligheder. Alene sejlturen er en oplevelse værd. Men også Græsholmen - det tredje skær - rummer en spændende historie, nemlig faunaens: Når ynglesæsonen er på sit højeste, residerer mere end 35.000 fugle på klippeskæret. Bemærk, at der er adgang forbudt. Græsholmen har været fuglereservat siden 1926.

BORNHOLMS MIDDELALDERCENTER

- på oplevelse i historien

Bornholms Middelaldercenter er et VPAC-Center (VPAC står for Videns Pædagogisk Aktivitets Center). Vi er et statsanerkendt oplevelsescenter, hvor børn og voksne får viden og indsigt i natur, historie og videnskab gennem lærerige og udfordrende aktiviteter for alle sanser.

For en stund kan I opleve den danske middelalder på egen hånd eller sammen med en af vores mange guider.

Vi formidler om middelalderen og Danmarks kultur- og naturhistorie på centret og hele Bornholm.

Alle ture kan bookes på vores hjemmeside eller I kan ringe og få en snak med os, så hjælper vi jer til at finde det helt rigtige tilbud til jeres klasse.

Tilbud på middelaldercentret:

- Fra kirke til borg
- På oplevelse i middelalderen
- Rundvisning på middelaldercentret
- Spøger det på stormandsgården?

Tilbud på hele Bornholm

- Rundvisning på Hammershus
- Fakkeltur på Hammershus
- Op ad åen – ned i historien
- Rundvisning i Østerlars Rundkirke
- Gudhjem – med havet som nabo
- Hasle – Kul(ør) på kulturen
- Svaneke – sild, skanser og skærgårdskyst

Bornholms Middelaldercenter, Stangevej 1, 3760 Gudhjem • Tlf. 56 49 83 19 • www.bornholmsmiddelaldercenter.dk

www.bornholmsmiddelaldercenter.dk

Mellem "Verdens ende" og "Månen" ligger Danmarks østligste og forunderligste øer

Ertholmene ligner ikke noget andet sted i Danmark - det er ikke muligt at forklare - det skal opleves. Intet andet sted i Danmark findes et så velbevaret stykke kulturhistorie.

Tidsmaskinen sender dig tilbage til slutningen af det 16. århundrede, hvor ufredstider fik kongen til at befæste de to små klippeskær 20 kilometer nordøst for Gudhjem.

Ertholmene - Christiansø og Frederikse - er et must.

Der er specialpriser for skoleklasser og andre grupper. Kontakt venligst Christiansøfarten. Det er en god ide at booke en af de lokale guider til en rundvisning på øerne inden man selv på egen hånd kan opleve mere. Tlf. 5648 5176 - www.christiansoefarten.dk - info@christiansoefarten.dk

 Christiansøfarten
BORNHOLM EXPRESS

www.christiansoefarten.dk

Joboland Brændesgårdshaven

Vandland • Dyrepark • Forlystelser

Joboland er et eldorado for lejrskoleelever – her får du med garanti en sjov og lærerig dag.

Haven er Danmarks ældste legeland og var oprindelig en stor bondegård, som blev åbnet for publikum i 1933. Joboland har bl.a. et 6000 kvm. stort vandland som opvarmes af Bornholms største solfangeranlæg. Med mange rutsjebaner (vandlandet er bemannet med livreddere).

Du kan også more dig med at flyve en tur i Nautic Jet eller hen over søen i svævebanen, dreje 360 grader rundt i en Luna Loop, sejle i en af havens 25 robåde, spille minigolf, udfordre et kæmpe klatreland og meget andet.

NYT! Skolegrupper kan få gratis lærerig rundvisning (og undervisning) af en af havens dyrepassere i tidsrummet 09.00 til 14.00. (Forhåndstilmelding er nødvendig, hvis man ønsker rundvisning/undervisning).

Rundvisningen foregår blandt Jobolands dyrearter, der bl.a. består af næsebjørne, kapucineraber, gibbonaber, hulepindsvin, lamaer, zebamanguste, forskellige fuglearter og mange andre spændende dyr.

Introduktionen eller rundvisningen har en varighed af ca. 1 time.

PRIS:

Elever kr. 52 + moms = kr. 65. Lærer gratis

Alle forlystelser inkl. vandland og Zoo er gratis, når entreen er betalt.

Højevejen 4 • DK-3740 Svaneke • Tlf.: 5649 6076 • info@joboland.dk • www.joboland.dk

www.joboland.dk

Svaneke

Bolcher

Kom og se hvordan man laver **bolcher** på gammeldags maner ...

Arbejdende bolchekøgeri og butik

Ønsker I at følge produktionen foregår den hovedsageligt mellem kl. 11-15

Thomas Ibsen • Svaneke Torv 7 • 3740 Svaneke • Tel. 5649 6282

www.svanekebolcher.dk

NaturBornholm

Grønningen 30
3720 Aakirkeby
Tlf. 5694 0400

NaturBornholm

- din indgang til Bornholms natur

I bliver modtaget af en naturvejleder som tager jer med på tur til den forstenede havbund, til resultatet af fortidens jordskælv og isen som formede landskabet. I kommer en tur i tidsmaskinen, på sporet af de danske dinosaurer, møder fortidens bornholmske krokodiller og meget mere..
Bestil besøget allerede i dag. Vi glæder os til at se jer.

VPAC
- viden gennem leg og oplevelser

www.naturbornholm.dk

www.naturbornholm.mobi

Lundsgårdsvej 4
3700 Rønne
Tlf. 9679 3037

Bornholms Rovfugleshow - Informativ underholdning for alle klassetrin!

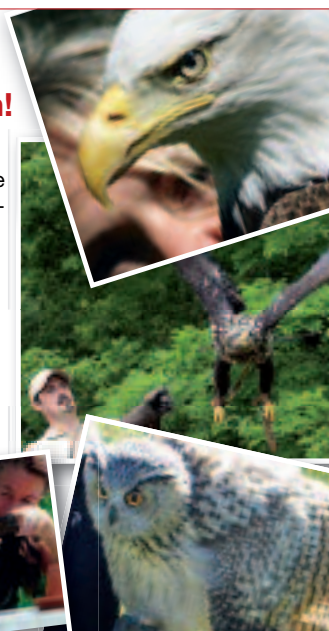
Hold din biologitime på Bornholms Rovfugleshow.

Her kommer du og resten af klassen helt tæt på de fantastiske rovfugle og lærer om alle deres forskelligheder og ligheder. Hele showet ledsages af et detaljeret foredrag om fuglenes egenskaber, kendetegn m.m.

I samarbejde med falkoneren flyver fuglene frit i naturen og kommer samtidig på helt tæt hold af dig. Hvis du er heldig får du endda lov til at hjælpe med at træne dem.

Bornholms Rovfugleshow byder på informativ underholdning for alle klassetrin. Ud over et forrygende rovfugleshow, findes der på stedet også en indendørs udstilling, en biograf, en afdeling med udstoppede dyr, cafe og ikke mindst en indendørs flyvehal, som vi bruger, hvis vejret er dårligt.

Vi glæder os til at se jer på Bornholms Rovfugleshow. Du kan se mere om åbningstider, priser osv. på www.bornholmsrovfugleshow.dk

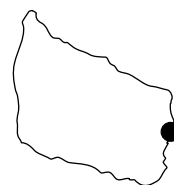

www.bornholmsrovfugleshow.dk

Bornholms Sommerfuglepark

Gl. Rønnevej 14b
3730 Nexø
Tlf.: 5649 2575
post@sommerfugleparken.dk

I det tropisk opvarmede glashus er en mangfoldighed af farver og dufte - frembragt af blomster, planter, fugle og ikke mindst af de mere end 1000 store farvestrålende sommerfugle, der flyver frit omkring.

Søer, vandfald og store planter giver dig indtryk af at være midt i naturen. Oplev den fantastiske forvandling, der slutter med en farvestrålende sommerfugl. Gratis guidede rundvisninger til forbookede grupper.

Pris:

Specialpris for skoler:
40 kr. pr. person.
Åbent: Uge 19-42 kl. 10.00-17.00.

www.sommerfugleparken.dk

RØNNE BIO
3D
CINEMA
OPERA CINEMA

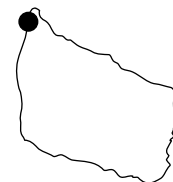
...fortsættes i Rønne Bio

St. Torv • DK-3700 Rønne
Tel.: +45 5695 0025

www.ronnebio.dk

Klatreskolen på Bornholm

Tlf. 4017 5013
info@klatreskolen.dk

På lejrskole med udfordringer i den skønne bornholmske natur - Tør I det?

KLATRESKOLEN PÅ BORNHOLM kan give dig og dine elever en anderledes og spændende oplevelse på de bornholmske klipper.

Vi tilbyder halv- eller heldagskurser i klatring og rappelling - begge aktiviteter, der stiller fysiske og psykiske krav til eleverne. Grænseoverskridende oplevelser hvor kammeratskabet styrkes gennem samarbejde og tillid. Her er chance for at prøve noget nyt og få en oplevelse for livet.

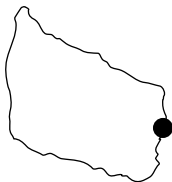
Bestil i god tid!

www.klatreskolen.dk

Andersen Nexøs Hus

Ferskesøstræde 36
3730 Nexø
Tlf. 5649 4542
info@andersennexoe.dk

Besøg Martin Andersen Nexøs barndomshjem og få noget at vide om forfatterens opvækst, voksenliv og baggrund for forfatterskabet. Udstilling af bøger, fotos og forfatterens ejendele.

Mulighed for at se TV 2/Bornholms kortfilm om Martin Andersen Nexøs liv.

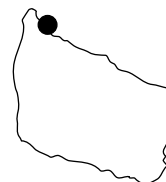
Pris:

Skolegrupper: Kr. 10,- pr. elev
Foredrag: Kr. 200,- (skal bestilles)
Åbent medio maj - medio oktober:
mandag-fredag kl. 10.00-16.00.
Besøg udenfor sæsonen efter aftale.

www.andersennexoe.dk

Moseløkken

Arbejdende Stenbrudsmuseum
Moseløkkevej 4
3770 Allinge
Tlf. 2990 9993 Efterårsferien til medio april
Tlf. 5648 0468 Medio april til og med efterårsferien

Moseløkken Stenbrudsmuseum er et af de få stenbrud på Bornholm, som stadig er i drift. Museet ligger 1 km fra Hammershus. Fra en skovvej kan man overskue den imponerende stenkule og i "Moseløkkehus" findes der bl.a. en historisk udstilling med billeder, modeller og værktøj.

Her fortæller en guide om livet som stenhugger før i tiden og de gamle arbejdsmetoder demonstreres. De besøgende kan også selv få lejlighed til at prøve kræfter med granitten.

www.bornholmsmuseer.dk

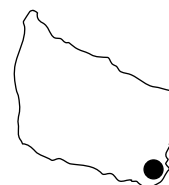
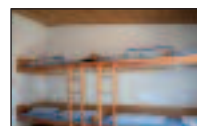
Dueodde Familiecamping & Hostel

Skrokkegårdsvej 17, Dueodde
3730 Nexø
Tlf. 5648 8119
info@dueodde.dk

Dueodde Familiecamping & Hostel er smukt placeret i et dejligt skovområde med den indbydende Østersø for fødderne. En kilometerlang, børnevenlig sandstrand er til jeres rådighed.

Der indkvarteres i dejlige 4-, 5-, 6- eller 8-sengsværelser. Alle med eget bad og toilet.

Indendørs svømmehal og sauna. Gåafstand til det lille, hyggelige fiskerleje Snogebæk, med glas-pusteri, røgeri m.m. Opholds- og TV-stue, hotspot, Internetcafe, butik og cafe. Cykler udlejes. Busture arrangeres. Udførligt program på www.dueodde.dk.

Pris:
200 kr. / døgn pr. person
inkl. fuld kost og logi.

www.dueodde.dk

Spejdercenter Rømeregård

Rømeregårdsvej 54
3700 Rønne
Udlejning Tlf. 7020 9384

Rømeregård:
4-længet gård, centralt beliggen-
de på Bornholm, i naturskønne
omgivelser ved Årsballe, tæt på
Almindingen. 200 m til offentlig
trafik Rønne-Gudhjem. 14 tønder
land med skov, å og græsmarker.
Mange muligheder for aktiviteter
med naturen, løb, boldspil m.v.
Overnatning i telt, bivuak eller i
soverum/værelser på gården.

Vestre længe:
Toilet/bad og soverum.
Nordre længe:
køkken, spisesal, opholdsrum,
6 værelser med henholdsvis 4,
8 og 12 senge. Desuden kan et
ekstra soverum inddrages i som-
merperioden med ca. 40 senge.
Stort samlingsrum på 150 m²
(kan medlejes ekstra).
Trådløs internetadgang.

Pris:
Indendørs 50 kr./døgn pr. person,
dog min. 1.200 kr./døgn + el.

Pris lejrplads: 30 kr./døgn pr. person
med adgang til toilet/bad og køleskab

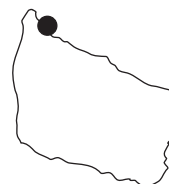
www.roemeregaard.dk

Hotelpension Verona

Langebjergvej 12
3770 Allinge
Tlf. 5648 0980
Fax 5648 0981
info@verona.dk

Hotelpension "Verona" ligger midt i Sandvig by i nærheden af
Hammerknuden med dens storslåede natur, Hammershus slots-
ruin, det arbejdende stenbrudsmuseum "Moseløkken", hellerist-
ninger og kun 300 m til flot sandstrand.

"Verona" har plads til 125 personer. Eleverne bor i 6-, 7- eller
8-sengsrum. Både leder- og elevrum har eget bad/toilet.
Til aftenmaden, som er veltilberedt, hører der salatbuffet.
Udenfor: Stor gårdhave med legeredskaber, bordtennis og
fodboldspil. 20 meter til offentlig transport.

Pris:
230 kr. / døgn pr. person
inkl. fuld forplejning.

1 leder fri pr. 10 betalende
elever

www.verona-lejrskole.dk

Oversigtskort

- 1 Hammershus, Slotslyngen, Allinge
- 2 NaturBornholm, Grønningen 30, Aakirkeby
- 3 Bornholms Kunstmuseum, Sdr. Strandvej 95, Gudhjem
- 4 Bornholms Sommerfuglepark, Gl. Rønnevej 14, Nexø
- 5 Melstedgård Landbrugsmuseum, Melstedvej 25, Gudhjem
- 6 Bornholms Museum, Skt. Mortensgade 29, Rønne
Erichsens Gård, Laksegade 7, Rønne
Hjorths Fabrik - Bornholms Keramikmuseum,
Krystalgade 5, Rønne
Rønne Bio, St. Torv, Rønne
Forsvarsmuseet, Arsenalvej 8, Rønne
- 7 Grønbechs Gård, Grønbechs Gård 4, Hasle
Museumsrøgeriet i Hasle, Søndre Bæk, Hasle
- 8 Oluf Høst Museet, Løkkegade 35, Gudhjem
Karamel Kompagniet, Holkavej 2, Gudhjem
- 9 Joboland, Højevejen 4, Svaneke
- 10 Bornholms Middelaldercenter, Stangevej 1, Østerlars
- 11 Døndalen
- 12 Christiansø
- 13 Almindingen
- 14 Moseløkken, Arbejdende Stenbrudsmuseum,
Moseløkkevej 9, Allinge
- 15 Andersen Nexøs Hus, Ferskesøstræde 36, Nexø
Nexø Museum, Havnen 3, Nexø
- 16 Bornholms Automobil Museum,
Grammegårdsvej 1, Aakirkeby
- 17 Svaneke Bolcher, Svaneke Torv 7, Svaneke
- 18 Bornholms Rovfugleshow, Lundsgårdsvej 4, Nyker
- 19 Travbanen Bornholms Brand Park,
Segenvej 41, Almindingen
- 20 Klatreskolen på Bornholm

Sandkaas Camping

Poppelvej 2
3770 Allinge
Tlf. 5648 0441
camping@sandkaas-camping.dk

Sandkaas Camping ligger smukt ned til klippekysten, 1 km syd for Allinge. Det ideelle udgangspunkt for udflugter til Nordbornholms mange seværdigheder.

6 pers.-hytterne har 2 soverum, toilet, bad samt hems, opholdsstue med tv, køkken, vand, køleskab, ovn og service.

Pladsens mange udfoldelsesmuligheder samt afgrænsede område gør opholdet til en god og afslappet oplevelse.

Faciliteter: Boldbane, 2 hoppepuder, legeplads, mooncarbane, TV-stue og kiosk med bl.a. morgenbrød. Alle hytter har separat rum med toilet og håndvask.

Pris:
99 kr./døgn pr. pers. ved 6 pers.-hytte inkl. bad og toilet

124 kr./døgn pr. pers. ved 4 pers.-hytte inkl. bad og toilet

99 kr./døgn pr. pers. ved 4 pers.-hytte inkl. toilet

Hytte rabat ved fuldførplejning
30 kr. morgenbuffet/tilvalg
30 kr. madpakke/tilvalg
60 kr. middagsmad/tilvalg

Afrejse- og klargøringstillæg 250 kr. pr. hytte

www.sandkaas-camping.dk

Gæste- og Kursusgården Soldalen

Soldalen ligger midt på Nordlandet - ideelt udgangspunkt for udflugter til mange bornholmske seværdigheder. Vi huser gerne en lejrskole ad gangen. Soldalen ligger gemt midt i naturen - her er god udenomsplads samt forskellige hus- og kæledyr.

Vi tilbyder fuld forplejning med morgenmad, selvsmurt madpakke til dagens tur samt varm aftensmad.

Lægger I vægt på rolige og venlige omgivelser, som understøtter et godt lejrskoleophold, så ring eller mail gerne til os.

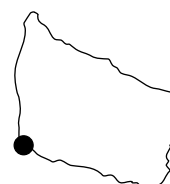
Hjertelig velkommen

Isa og Friedhelm
Tel.: 56 969191 eller 51326303
Mail: info@soldalen.dk

www.soldalen.dk

Rønne Nordskov Camping og Hytteby

Antoinettevej 2 • 3700 Rønne
Tlf. 5695 2281 • info@nordskoven.dk

Hvorfor skal du og din klasse på lejrskole i Rønne? Fordi vi har hyggelige 2, 4 og 6 personers hytter. Vi ligger tæt ved færgen og i bliver hentet med bus. Cykeludlejning på pladsen så i kan opleve øen i eget tempo. Cafe hvor i får serveret morgenmad og aftensmad, og laver jeres egen madpakke. Hoppepuder, trampolin og aktivitetsrum til fri afbenyttelse. Vi sørger for jeres busture. Mere end 10 års erfaring med lejrskoler.

Pris:
Ophold med 4 overnatninger DKK 1.050,-
Ekstra overnatning DKK 225,-
Gælder for grupper på minimum 18 personer.

incl. cykler 1 dag
incl. transfer fra færgen
incl. 1 spil minigolf

www.nordskoven.dk

www.LejrskoleBornholm.dk

Team Bornholm har samlet en række af Bornholms mest populære lejrskolesteder på sitet www.lejrskolebornholm.dk. Feriecentre med swimmingpools, grillpladser, hoppe-lande og meget mere. Naturskønt og centralt beliggende i forhold til øens seværdigheder. Her venter der dejlige oplevelser for såvel lærere som elever.

Priseksempler:

Feriehytte i Hasle Hytteby

95-120 pr. person pr. overnatning

Feriehus i Allinge eller Gudhjem

130-170 pr. person pr. overnatning

Alle priser er inklusive rengøring, strøm- og varmekonsum.

I har en friplads pr. 24 betalende personer. Afbestillingforsikring på 3% tillægges.

Vi gør det nemt at tage på lejrskole på Bornholm. Fortæl os jeres ønsker til overnatning, pension, ture og oplevelser. Så kommer vi med gode råd og vejledning til jer – og det er altid til de lavest mulige priser. Vi har hjulpet over 1.000 skoleklasser til at få gode lejrskoleoplevelser på Bornholm. Må vi også hjælpe jer?

Vi glæder os til også at byde dig og din klasse velkommen på Bornholm.

**De bedste hilsner fra Solskinsøen
Team Bornholm**

Jagna & Connie

www.LejrskoleBornholm.dk • 56 95 85 66

Lejrskole på Bornholm - en oplevelse for livet

Uanset om I vælger at komme i forsommeren, hvor Almindingen er lysegrøn eller om efteråret, når klipperne stadig er lune og nattehimmelen er sort og stjerneklar, er der masser af oplevelser der venter.

Når I vælger at bo på et Danhostel, gør I det nemt for jer selv. Vi stiller vores erfaring til rådighed og hjælper gerne med at arrangere opholdet, fra I går i land i Rønne, til I går ombord på færgen på vej hjem.

I får fuld forplejning, så I ikke skal bruge den dyrebare tid på at lave mad.

Vi bestiller gerne busser, guider og rundvisninger, så I får mest muligt ud af dagene.

I kan glæde jer til at møde en engageret vært, der hjælper jer med stort og småt - og måske giver jer et par bornholmske gloser med på vejen.

Vi glæder os til at se jer!

BODERNE

www.danhostel-boderne.dk

GUDHJEM

www.danhostel-gudhjem.dk

HASLE

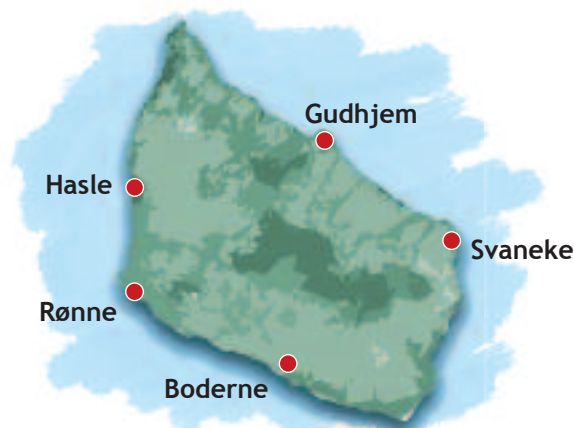
www.danhostel-hasle.dk

RØNNE

www.danhostel-roenne.dk

SVANEKE

www.danhostel-svaneke.dk

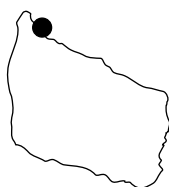
DANHOSTEL BORNHOLM

www.danhostel-bornholm.dk

Allinge Turistfart

Nørregade 35
3770 Allinge
Tlf. 5648 0217
Fax 5648 0336
keld@allingeturistfart.dk

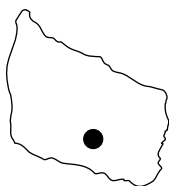
Antal busser:
8 stk. (14-58 pers)

www.allingeturistfart.dk

Aakirkeby Turist og Selskabskørsel/ Gudhjem Turistfart

Birgersvej 11
3720 Aakirkeby
Tlf. 5697 4040
Fax 5697 5840
info@aakirkeby-turistfart.dk

Antal busser:
22 (9 - 72 pers. - også liftbusser)

www.aakirkeby-turistfart.dk

Hasle & Jan-Ole's Turisttrafik

v/ Jan-Ole Pedersen
Aarsballevej 27 • 3700 Rønne

Tag på bustur og oplev
Bornholms spændende
natur.

Vi arrangerer busture for
lejrskoler, grupper m.m.

Kontakt os for nærmere information.
Tlf.: 56 96 50 03 • Fax: 56 96 52 04
email: jan-ole@hasleturisttrafik.dk

www.hasleturisttrafik.dk

BAT - din bus på Bornholm

BAT - en virksomhed i

BORNHOLMS
REGIONSKOMMUNE

Busforbindelser til og fra alle færger og bus hver time
mellem alle større byer.

Planlæg rejsen på www.rejseplanen.dk

Er I 15 personer eller flere, der rejser sammen, har vi
fordelagtige gruppebilletter.

Vi vil anbefale jer at anmelde grupperejser på
www.BAT.dk under "GRUPPER", da det på visse afgang
kan knibe med pladsen.

Er I under 15 personer, der rejser sammen, kan I benytte
vore raBATkort eller 1-dags og ugekort.

Yderligere oplysninger vedr. grupperejser, alle køreplaner
samt befordringsbestemmelser og takster findes på
www.BAT.dk, som opdateres løbende.

"Det Røde Pakhus" • Snellemark 30 • DK-3700 Rønne
Information & kortsalg

Tlf. 56 95 21 21 • Fax 56 95 35 53 • E-mail: post@BAT.dk

www.bat.dk

Kom **gratis** til Bornholm

DSB FRIREJSER

Vidste du at du og din klasse kan komme gratis til Bornholm med tog og færge?

DSB tilbyder frirejse incl. færgebillet til Bornholm hvis jeres ophold strækker sig over mindst 3 skoledage og 2 overnatninger.

I kan bestille frirejse for helt op til 40 personer inkl. lærere.

Læs mere om hvordan du og din klasse kan komme gratis af sted på lejrskole.bornholm.info/frirejser

Lejrskole på Bornholm

- kun tre timer
fra København

Færgen Man skal lige vænne sig til livet på en ø

www.faergen.dk

Til og fra

Det er blevet markant nemmere
at komme til og fra Bornholm.
F.eks. tager turen fra
København kun tre timer med
hurtigfærger fra Ystad.

SÅDAN KOMMER I TIL BORNHOLM

Det tager under 3 timer at komme til Bornholm fra København. Toget kører fra København til Ystad og superkatamaranen Leonora Christina sejler om dagen i begge retninger mellem Ystad og Rønne. Se billeder og video af færgen på hjemmesiden: lejrskole.bornholm.info/transport.

Færgen Hammerodde sejler fra Køge til Rønne om natten og fra Rønne til Køge om dagen.

Tager I natfærgen fra Køge til Rønne, kan I sove i flysæder, ligesom der er mulighed for reservation af kahytter i begrænset omfang. Kahytter er dog ikke med i frirejser, men kan bestilles for egen regning via Færgen.dk

Sov godt

I næsten 100 år har Bornholm
været en gæstfri ø, der har 'hånd-
teret' mange gæster - det afspejler
sig naturligvis også i udbuddet af
overnatningsmuligheder.

Hoteller, feriecentre, sommerhuse, moderne campingpladser, feriekolonier, primitive teltpladser - Bornholm har det hele. Og gennem de sidste mange år har lejrskolegæster været en del af billedet. Husk at indkvarteringsstederne ofte har en lang erfaring og tradition for at give en hånd med, når dagsordenen skal sættes, og når der skal arrangeres ture, transport og/eller bookes cykler og lign.

www.lejrskole.bornholm.info

DSB-SKOLEREJSEBUREAU
Sølvgade 40, opgang B, 4.
sal, 1349 København K.
Tlf.: +45 3354 220
Man-fre kl. 10.00-12.00.

www.dsb.dk/skolerejser

skole@dsb.dk

FÆRGEN

Grupperejser, Dampskibskajen
3-5, 3700 Rønne

Tlf.: +45 5620 2160

Fax +45 5620 2165

Man-fre kl. 09.00-16.00

www.færgen.dk

bus@færgen.dk

BORNHOLMEXPRESS

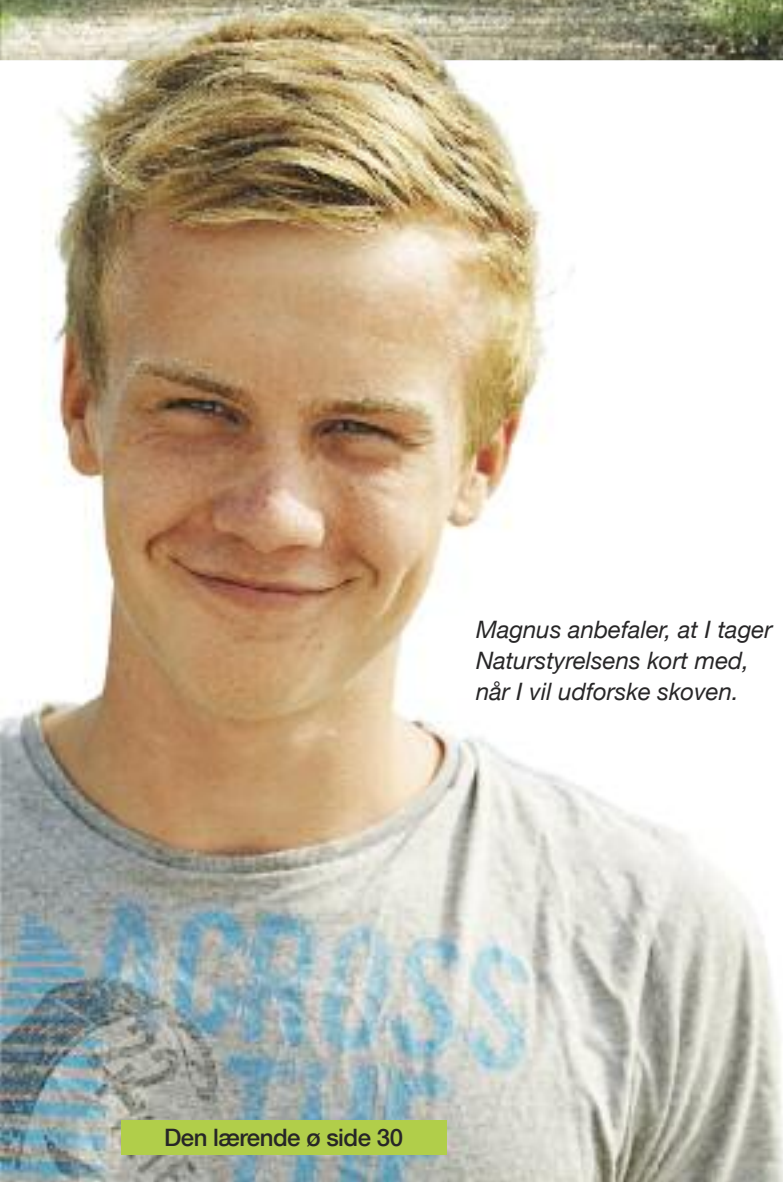
BornholmExpress Grupperejser mellem København og Al-
linge via Simrishamn:

17. juni til 28. august.

Tlf.: +45 5648 5176

www.bornholmexpress.dk

mail@bornholmexpress.dk

Magnus anbefaler, at I tager Naturstyrelsens kort med, når I vil udforske skoven.

Fersken, figen og morbær...

Pludselig larmer det voldsomt i læhegnet. En vandrefalk jager nogle agerhøns, der dog er kloge nok til at blive stående stille i bunden af læhegnet. Og vandrefalken fortrækker. Og endnu en naturoplevelse har sat sig fast. På Bornholm er naturen ikke noget, man tager ud og besøger. Den er der. Hele tiden. Bornholm er kendt som nattergalenes ø, men det er også løvfrøernes og appenine-anemonernes ø. Bornholm er

også kendt som solskinsøen. Og det er ikke løgn. Solen skinner meget på Bornholm, det viser statistikken. Kombinationen af klipper, sol og hav giver en unik fauna. Klipperne og vandet holder på varmen, når sommeren går på hæld. Og bortset fra det lange forår, så er klimaet generelt meget mildt. Bornholm har en lang og solrig eftersommer, som selvfølgelig kommer både dyr og planter til gode. Fersken, fi-

Almindingen, bornholmernes store skov, breder sig over store dele af øens indre. Det er en spændende skov med bakker, klippepartier og borge fra vikingetid og middelalder.

bornholmerne træ til huse, husgeråd, skibe og ikke mindst brændsel. Dyr fra hele øen havde lov til at græsse på arealet (heraf navnet Almindingen - alle mands eje). Og træ blev en mangelvare. Kort før år 1800 var der kun nogle få gamle og krogede ege tilbage nær ved Ekkodalen. Og den skov, vi ser i dag, er næsten udelukkende plantet og skabt af mennesker. Bornholmerne er stolte af deres skov, og der bliver i dag sendt mange venlige tanker 200 år tilbage i tiden til den unge bornholmer Hans Rømer, der med en ufat-

telig energi fik indhegnet store dele af Almindingen med stengærder, der kunne holde geder og køer ude.

Han sloges med sure og aggressive bønder, der mistede græsningsmuligheder i skoven. Han oprettede planteskoler. Han såede og plantede. Han solgte træ og tørv fra moserne. Og skoven rejste sig igen. I dag er den Danmarks femte største med et areal på 50 kvadratkilometer. Lidt udenfor Aakirkeby afgrænses Almindingen af Ekkodalen - berømt og berygtet for ekkoet, der er der og ikke er

der. Men lokaliteten er mere end et akustisk fænomen.

Faktisk er Ekkodalen øens største sprækkedal.

Den synlige del omfatter en cirka to kilometer lang og 60 meter bred sprække i granitten midt på Bornholm. Ved hjælp af avanceret udstyr har man sporet sprækken helt til Gudhjem, hvor den munder ud i Kløvedal og Kjeldse Ådal. Alt i alt en sprækkedal på cirka 16 kilometer.

gen og morbær er naturlige indslag på sydvendte mure - og den lune sensommer kommer også øens vinavl til gode. Mangfoldighed er et godt ord i bornholmsk sammenhæng. Det gælder også de bornholmske skove: Små og store, naturskov, gammel egeskov, bøgeskov samt fyrre- og granplantager.

Rødgran, douglas, birk, pil, vintereg, avnbøg, lidt lind, røn og en del kirsebær. Ynglende traner. Skovfyrbevoksninger ved højlyngen med rester af den oprindelige flora: Lyng, blåbær, femradet ulvefod. Overalt er der moser og skovsøer. Nogle er bundløse og sagnomspundne, andre små og hyggelige, fyldt med åkander, guldsmede og meget klart vand.

Traver man rundt i 'Bornholmernes skov', så er det svært at forestille sig, at den næsten var helt væk, at øen næsten var skaldet som et æg. Gennem århundreder hentede

BASTEMOSE

5 km vest-sydvest for Østermarie, ud for 17 km stenen på landevejen mellem Rønne og Svaneke, ligger Bastemose. Den lavvandede moses meget rene vand rummer en unik flora og fauna. Her findes adskillige orkidé- og vintergrønarter, flere slags insektædende planter, hvas, avneknippe m.m.

Den store sammenhængende rørskov samt tilgroede småøer og holme, er et mekka for fuglene: Gråstrubet lappedykker, lille lappedykker, trane, krikand, taffeland, troland, rørhøg, vandrikse, kærsanger, rørdrum, lærkefalk, aftenfalk, skægmejse, pungmejse, musvåge, rødrygget tornskade, hvepsevåge, fiskeørn, spurvehøg.

På nordsiden findes et handicapvenligt fugletårn.

NATURBORNHOLM

Oplevelsescentret NaturBornholm i Aakirkeby er den bedste indgang til den bornholmske flora og fauna. Naturen, dyrene og de forskellige landskabstyper er i fokus. Terrarier med levende dyr, akvarier med Østersøens fisk, modeller og interaktive enheder fortæller om øens natur og menneskets forvaltning af disse ressourcer. NaturBornholm fokuserer blandt andet på, at naturen skal kunne opleves og at den skal kunne leges. NaturBornholms naturformidlere er efterspurgt, så book i god tid.

FAKKELTUR

PÅ HAMMERSHUS

Sammen med middelaldercentrets guide går vandrigen igennem borgen. Med gammeldags flagermuslamper som eneste belysning fortælles der undervejs levende om borgens spændende og dramatiske historie igennem ca. 500 år. Den særlige stemning på Hammerhus i skumringstiden, er en sanseoplevelse, og historien vil undertiden fremstå ligeså stærkt som borgens imponerende mure. Alt efter årstiden startes mellem kl. 19-21. Turens varighed er 2 timer.

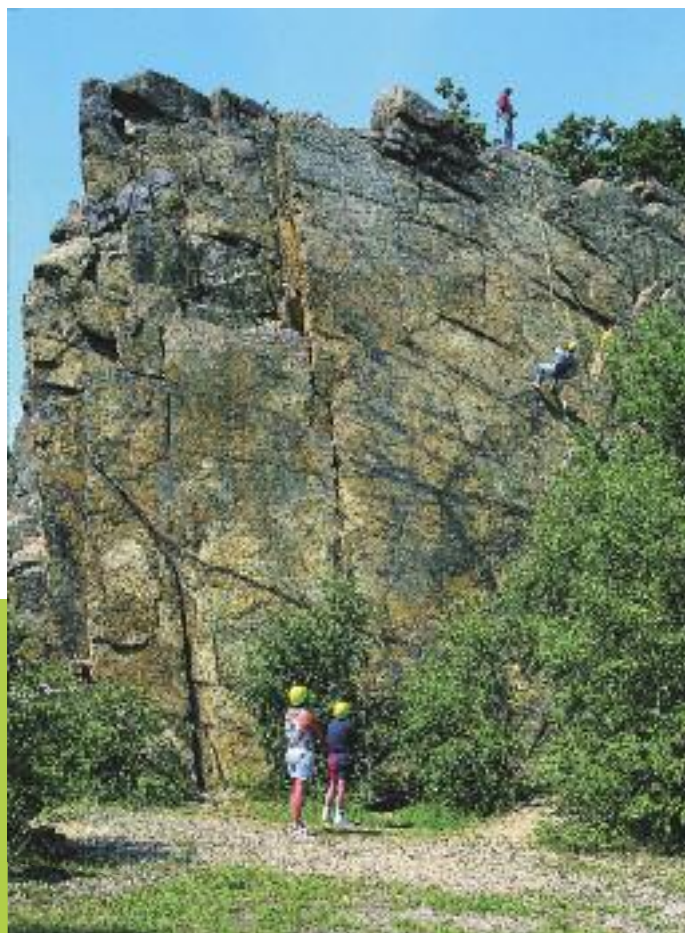
www.naturstyrelsen.dk/bornholm

www.bornholmsnatur.dk

www.naturbornholm.dk
Tlf.: +45 5694 0400

Bookes på
www.bornholmsmiddelaldercenter.dk

Rollerskating, cykling, løb, rapelling, sejlsport, surfing, gåture, vandreture og primitiv camping, outdoor living, drømmen om den store laks, et hole in one eller...

Sved på panden

Markus bruger naturen aktivt. Her er rig mulighed for at cykle, sejle havkajak, fiske, spille golf, rapelle og meget andet.

Man siger, at Bornholm er skabt til ferie, fred og ro. Man kunne også hævde, at Bornholm er skabt til motion, aktivitet og læring.

Øens 235 kilometer cykelveje bringer jer væk fra landevejene, ind i naturen, gennem skovenes friske luft, langs de gamle jernbanespor - i ro og fred, på kryds og tværs af øen. Forbi stenbruddet i Vang, Jons Kapel, Blåskinsdalens flora og fauna, Almindingens søer - og grusgraven i Robbedale, hvor en dromaeusaurus måske engang tabte en tand. Motion med pædagogiske afstikkere. Sved på panden med indbygget læring. Næsten overalt støder man på de mørkegrønne skilte, der markerer, at her går der en cykelsti. Det er kort sagt nemt at finde rundt. Og cykler -

dem kan man leje overalt på øen.

April og maj er gode måneder for lystfiskerne. Laks, havørred og hornfisk. I juni er det tid til torsk og sild. Fra båd eller direkte fra kysten. Tilberedt over bål, i grillen eller i ovnen. Og nogle siger, at fisk smager bedre, hvis man selv har fanget den.

Spænd rygsækken på, tag turen fra Hasle til Hammerhus langs den gamle redningsti - og I er garanteret en ganske udfordrende tur i en unik natur. Men husk madpakken og godt med drikke. Det er blot én blandt mange forskellige og indholdsrige gåture på Bornholm - og mange af turene er beskrevet i pjecer eller på websites.

Naturstyrelsen på Bornholm har etableret fire lejrpladser,

TIP 1

Langt de fleste overnatningssteder på Bornholm har et bredt netværk og en stor erfaring i at sørge for transport, booking af cykler med videre.

TIP 2

Bornholms Regionskommunes idræts- og fritidskonsulent, Ole Sig, står ligeledes til rådighed med at skaffe kontakter og telefonnumre samt - efter bedste evne - åbne døre for de skoler, der gerne vil have sved på panden eller opleve det bornholmske friluftsliv.

ole.sig@brk.dk,

Tlf.: +45 5692 1324

Mobil: +45 6026 1324

www.cykel.bornholm.info

www.golfbornholm.dk

Primitiv camping

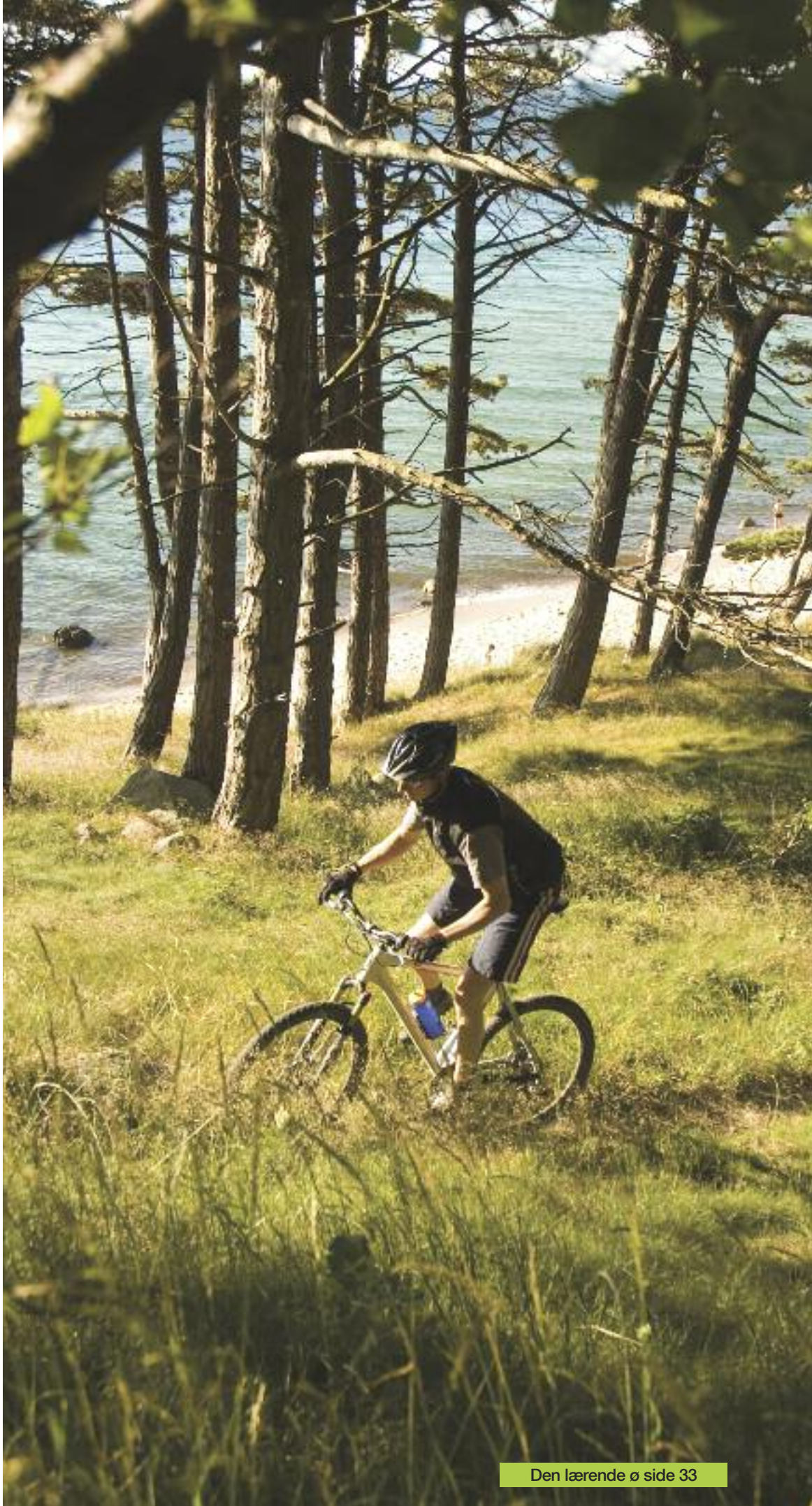
www.naturstyrelsen.dk/

Vandreture

www.bornholm.info

der er åbne for skoler: Åremyr og Rundemose i Almindingen, Nordhus i Rø Plantage og i Finnedal ved Vang. Husk at du skal have tilladelse af Naturstyrelsen til at bruge lejrpladserne. Derudover findes der 10 primitive teltpladser spredt rundt på øen.

Klipperne på nordlandet indbyder til grænseoverskridende handlinger - klatring, rapelling med videre. Havet indbyder til sejlture, roture, surfing, dykning. Og hvorfor ikke introducere hele klassen til den hvide golf. Bornholm har fire baner med i alt 72 huller: 2x18 huller i Rø, 18 huller i Rønne og 18 huller i Nexø. Specielt banerne i Rønne og i Rø kan anbefales for lejrskoler.

Hvad **skal** vi - hvor og hvornår?

Planlægning af en lejrskole med eleverne er et af de mere behagelige projekter, vi kender som lærere. Motivationen er nærmest givet på forhånd, og opgaven er mere at blive enige om målet, få overblik over mulighederne samt afveje den rette balance mellem det sociale og det faglige.

Lærere, der tidligere har besøgt øen, fremhæver dilemmaet om, hvorvidt man skal sprede sig eller gå i dybden, og hvorvidt man skal imødekomme ønsket om at se de gængse turistmæssige musts som Jons Kapel eller Rytterknægten, eller lade besøget indgå i et mere overordnet tema. Mulighederne er mange, hvis man lader lejrskoleforberedelsen indgå som en del af det daglige arbejde på skolen i en periode på f.eks. fire uger. For at få et overblik over de forskellige aktivitetsmuligheder kan dette katalog forhåbentlig hjælpe, men har man mulighed for at låne Lasse Edlevs hæfte: 'Lejrskole på Bornholm' fra Gyldendals Lejrskoleleserie, har man et godt udgangspunkt, fordi det giver en masse god basisinformation i et tydeligt og appetitvæk-

kende layout, som garanteret vil vække elevernes interesse for emnet.

Generelt kan det siges, at mange indkvarteringssteder er behjælpelige med forslag til program samt med booking af besøgsteder, busser, cykler og hvad I ellers kunne tænke jer at bruge turen på.

Planlæg turen i god tid i forvejen. Der er mange klasser, der tager til Bornholm hvert år.

www.lejrskole.bornholm.info

www.kma-bornholm.dk

www.cykel.bornholm.info

Den bornholmske natur er unik. Så unik at det er bedst at forberede sig godt hjemmefra. Bornholmsnatur.dk giver det store overblik. Husk også at besøge oplevelsescenteret NaturBornholm, hvor der er mulighed for at udforske naturen på nærmeste hold.

NATUREN ER ÅBEN - HELE ÅRET!

Et besøg på www.bornholmsnatur.dk giver dig det store overblik. Her finder du turkalendarer, hvor du kan søge på guidede ture og arrangementer. Og vil du forberede dig, så kan du nemt finde naturbeskrivelser, kort, foldere og meget, meget mere. Bornholm er opdelt i 5 geografiske områder, som du kan klikke dig videre fra.

Her kan du også finde en beskrivelse af øens mange dygtige formidlere, der hver har deres speciale og de mange unikke naturtilbud, der findes på hele Bornholm.

En nem og ligetil måde at komme i nærkontakt med den bornholmske natur på.

NaturBornholm giver skolerne ideelle muligheder for at sætte fokus på naturen og de menneskeskabte forandringer, drage ud i naturen og oversætte, udnytte de grundlæggende informationer, man har erhvervet i centret. I selve centret er der mulighed for forskellige naturoplevelser via forskellige tematiserede inter-

aktive oplevelseselementer, som kendes fra bl.a. Eksperimentariet. Ved at benytte sig af naturvejledere, knyttet til centret, vil der derefter være mulighed for at få guidede ture i det bornholmske landskab.

NaturBornholm har dedikeret en del af sin hjemmeside til skolerne - og eleverne kan allerede hjemmefra forberede turen til Bornholm.

Desuden samler Netværket for Naturvejledere på Bornholm alle øens naturvejledere. De har hver især et eller flere emner, de nærer en særlig forælskab for og kan derfor arrangere ekskursioner inden for ethvert tema, klassen måtte ønske sig.

www.bornholmsnatur.dk

Værktøjer til den bornholmske natur

SKOLETJENESTEN PÅ BORNHOLMS MUSEUM

Bornholms Museum er faktisk flere museer: Bornholms Museum - øens kulturhistoriske museum, Erichsens Gård By- og Havemuseum, Hjorths Fabrik Keramik- og Industrimuseum, alle i Rønne, samt Landbrugsmuseet Melstedgård ved Gudhjem.

Til museet er der tilknyttet en museumsformidler, der dækker alle fire museer. Museumsformidleren kan kontaktes for generel information og vejledning i forbindelse med et besøg på Bornholm, øens museer og attraktioner m.m. Museumsformidleren kan

også benyttes i forbindelse med besøg på museets kulturhistoriske afdeling i Rønne samt på landbrugsmuseet Melstedgård. På Melstedgård kan der også aftales aktiviteter. Eksempelvis "En dag i en karl og en piges liv", der varer ca. 2-3 timer og koster kr. 1.200 pr. klasse. Brug af museumsformidleren som guide koster kr. 400. Et besøg varer som regel en til to timer. Besøg på museerne skal altid aftales, også selvom museumsformidleren ikke benyttes. Læs mere på:

www.bornholmsmuseer.dk
Tlf.: +45 5695 0735

Afstandene på Bornholm er ikke voldsomme. Det er nemt at komme rundt med offentlig transport, med lejet bus, på cykel eller på gåben...

Rundt på øen

Fra Rønne er der mindre end 25 km til Hammershus på nordspidsen af Bornholm. Den 'danske sol' står op i Nexø - blot 30 km fra Rønne.

Der afgår offentlige busser direkte fra færgelejet. Grupprejser (15 personer og derover) får 30 procent rabat, hvis turen bestilles i forvejen. Se ruter og tider på www.bat.dk. Antallet af private busselskaber er ganske stort - og næsten overalt på øen kan man leje cykler. Bemærk, at en stor del af overnatningsstederne har stor erfaring med at booke cykler og anden transport rundt på øen.

En af fordelene ved Bornholm er de korte afstande. Det er let at komme fra den ene attraktion eller oplevelse til den anden. Derfor kan du med fordel cykle rundt med klassen - og der er mere end 200 kilometer fredelige cykelveje, hvor selv ikke-garvede cyklister kan få en tryk oplevelse. Mange steder er cykelvejene helt afskærmet fra anden trafik - langs marker, gennem skovstrækninger eller langs de gamle jernbanespor.

Der findes forskellige specialkort over udvalgte områder - f.eks. Almindingen og Paradisbakkerne, Hammershus og Rø Plantage. Disse kan blandt andet bestilles hos Bornholms Velkomstcenter, tlf.: +45 5695 9500.

www.cykel.bornholm.info

www.bat.dk
(offentlige busser)

www.lejrscole.bornholm.info

www.lejrskole.bornholm.info

Hjemmesiden
www.lejrskole.bornholm.info
er et godt værktøj til både at
introducere Bornholm, planlægge
turen samt så de første

På hjemmesiden finder I information, nyttige links og en bornholmerquiz, der er udformet som et spil, eleverne kan spille individuelt, i grupper eller samlet.

Derudover rummer hjemmesiden:

- Relevante adresser og kontakinfo til overnatningssteder, oplevelser og transportører.
- Turforslag til gåture, busture, cykelture og Christiansø.
- Opgavehæfter og lærervejledninger til download.

www.lejrskole.bornholm.info

Opgavehæfte og lærervejledning

For at understøtte og gøre turen til Bornholm så nem som mulig, er der udarbejdet en lærervejledning, der introducerer en lang række af de bornholmske oplevelser og attraktioner - selvfølgelig med den særlige optik, der er lærernes. Lærervejledningen kan downloades på hjemmesiden.

Til eleverne har vi lavet et elevhæfte med små historier, test og opgaver, som kan løses undervejs rundt på øen. Dette kan bestilles som klassesæt eller downloades fra hjemmesiden:

www.lejrskole.bornholm.info

Litteraturliste

Almen litteratur

BORNHOLM
Bejder, Peter
Geografforlag 2007

BORNHOLM
Troels Gollander
Gyldendal 2005

BORNHOLM, GUIDEBOG TIL
CYKELOPLEVELSER
Dansk Cyklist Forbund, 2007

BORNHOLMS HISTORIE
Jørgensen, J.A.
William Dams Boghandel

BORNHOLMSKE FOLKE-
EVENTYR OG DYREFABLER
Kuhre, J.P.
W. Dam 1973

BORNHOLM I TAL
Bornholms Amt 2002

HAVNEBYER OG FISKERLEJER
Rosenquist, Ulla
Bornholms Turistråd 1991

LEJRSKOLEN GÅR TIL BORNHOLM
Simonsen, Kjartan
Munksgård 1992

LEJRSKOLE PÅ BORNHOLM
Edlev, Lasse
Gyldendal 1997

TUREN GÅR TIL BORNHOLM
OG ERTHOLMENE
Søren Lauridsen og Kaj Halberg
Politiken 2005

ØSTERSØEN
Eriksen, Rune Leth
Skarv/Høst og Søn 1992

Historie

BEDSTEFARS BORNHOLM
Jørgensen, H.V.
William Dams Boghandel

BORNHOLM I HISTORISK TID
Skaarup, H.E.
Bornholms Turistforening 1983

BORNHOLM I KRIG 1940-46
Bornholms Museum

BORNHOLM I OLDTIDEN
Pedersen, Lis
Samvirke Bornholms Turistforening 1984

BORNHOLMERNES MAD
Knudsen, Ann Vibeke
Bornholms Museum 2006

ERICHSENS GÅRD I RØNNE
Knudsen, Ann Vibeke
Bornholms Museum 1991

EVENTYRØEN
Jeppesen, Karen
Bornholms Tidende 1993

FORHISTORISKE INTERESSER
Bornholms Amt 1996

FORTIDSMINDER PÅ BORNHOLM
Nielsen, Finn Ole
Bornholms Regionskommune 2006

FORUDSÆTNINGER OG MULIGHEDER
Nielsen, Finn Ole
Miljøministeriet 1994

HAMMERSHUS
Lauring, Ole
Grafisk Forlag 1991

HELE VERDENS VOGTERDRENG
Ipsen, Karl Ejnar
IKIB 1992

HELLERISTNINGER
BILLEDER FRA BORNHOLMS
BRONZEALDER.
Bornholms Museum mfl.

LANDBRUGSMUSEET MELSTEDGÅRD
Larsen, Niels Holger
Bornholms Museum 1988

MIDDELALDERENS BORNHOLM
Bornholms Amt 1998

OPRØRETS BØRN
Cordua, Jeanne
Gornitzkas Forlag 1993

SILDERØGERIERNE VED HASLE
Larsen, Niels Holger
Bornholms Museum 1991

SKUDDET
Rasmussen, Ebbe Gert
Edito 2000

SORTE MULD
Bornholms Museum mfl.

TYRANNEN PÅ HAMMERSHUS
Cordua, Jeanne
Gornitzkas Forlag 1995

HUSE I SANDVIG GENNEM 200 ÅR
Jørgensen, Jens Sandvig
Bornholms Museum

UNDER OVERFLADEN
De bornholmske råstofindustriers
historie.
Bornholms Museum.

VELKOMMEN TIL MIDDELALDEREN
Halskov Hansen, Lene
Bornholms Middelaldercenter 2007

ØSTERLARS KIRKE
Skov, Erik
Gyldendal 1960

Geologi

BORNHOLM GENNEM 1700 MILL. ÅR
Butzbach, Jørgen
William Dams Boghandel 1996

GEOLOGISK KORT OVER BORNHOLM
Gravesen, Peter
DGU 1988

GEOLOGISK SET BORNHOLM
Gravesen, Peter
Geografforlaget 1996

ROVDINOSAUREN FRA BORNHOLM
Christiansen, Per
Carlsen 2003

Kunst

BORNHOLMERMALERNE
Ernst, Helge
Stokholms Forlag 1984

BORNHOLMS KUNSTMUSEUM
Møller, Lars K.
Introduktion

BORNHOLMS KUNSTMUSEUM –
ET UDVALG AF MALERIER
Møller, Lars K.
Bornholms Kunstmuseum 1991

ERIK ORTVAD
Møller, Lars K. m.fl.
Bornholms Kunstmuseum 1997

GUIDE TIL KUNST I
BORNHOLMSKE MUSEER
Serena, Lars
Bornholms Kunstmuseum 2000

JÖNSSON OG HUNNER
ARTISANS OF LIGHT
Bornholms Kunstmuseum 2003

JÖNSSON OG HUNNER BALTIC SEA
GLASS 20 ÅR
Bornholms Kunstmuseum 2001

KARL ISAKSSON
Møller, Lars K.
Bornholms Kunstmuseum 1991

KRISTIAN ZAHRTMANN
Møller, Lars K. m.fl.
Bornholms Kunstmuseum 1999

KUNST PÅ BORNHOLM
Bøggild, Hansaage
Bornholms Kunstmuseum 1996

MYTERNES LANDSKAB
Sigurd Vasegaard
Tiemroth, Peter
Gudhjem Museum 2002

NIELS LEERGÅRD
Bolding, Leif
v. Leif Bolding 1991

NORRESÅNS RUMMELIGE LYS
Bøggild, Hansaage
Bornholms Tidende 1998

OLAF RUDE
Anne Højer Petersen m.fl.
Bornholms Kunstmuseum 2005

OLUF HØST
Møller, Lars K. m.fl.
Bornholms Kunstmuseum 1994

PETER BONNÉN -
BROEN TIL BORNHOLM
Blond, Anne m.fl.
Bornholms Kunstmuseum 2002

ØLLET OG PENGENE
Møller, Lars K. og Lau, Mogens
Bornholms Kunstmuseum 1997

Lokalhistorie

BORNHOLMSKE REMSER OG GÅDER
Henriksen, Leif
William Dams boghandel 1995

DET GAMLE SVANEKE
Egevang, Robert
Nationalmuseet 1974

DET GAMLE RØNNE
Egevang, Robert
Nationalmuseet 1974

GUDHJEM I 9000 ÅR.
Tiemroth, Peter
Bornholmerens Forlag 1992

LÆREBOG I BORNHOLMSK
Henriksen, Leif
Bornholms Tidende 1999

RØNNE - KØBSTAD 1650 ÅR
Egevang, Robert m.fl.
Rønne Byforening 1977

TUREN GÅR TIL BORNHOLM
Lauridsen, Søren
Politikens Forlag 2006

ÅRETS GANG PÅ BORNHOLM
Henriksen, Leif
Bornholms Tidende 1999

1000 BORNHOLMSKE ORD
Henriksen, Leif
William Dams boghandel 1997

Natur

BLOMSTER I BORNHOLMS NATUR
Hansen, Finn
NaturBornholms Forlag 2003

BORNHOLM, NATUREN RUNDT
Gensbøl, Benny
Skarv/Høst 1989

BORNHOLMS NATUR
GO/Dansk Naturfilm 2002

BORNHOLMSKE VANDRETURE
Sillehoved, Søren P.
Cicero 1998

CHRISTIANSØ'S NATUR
Ketil, Per
Fjælstaunin/j/Kaskelot 1982

CHRISTIANSØS NATUR
GO/Dansk Naturfilm 2002

GRYNEBÆKKEN
Loland, Ove
Det Grønne Forlag

HAMMEREN. TURFORSLAG
Larsen, Lis Ravnsted
Samv. Bornh. Turistforeninger 1983

KOBBEÅEN
Bornholms Amt 1998

LØVFRØER OG ANDRE
PADDER PÅ BORNHOLM
Fog, Kåre
Bornholms Amt 1988

NATUR PÅ BORNHOLM
NaturBornholms forlag 2006

NATURBORNHOLM-GUIDE
Hansen, Finn
NaturBornholm 2001

PÅ TUR I BORNHOLMS NATUR
Hansen, Finn
Samv. Bornh. Turistf. 1988

SYDLANDET. TURFORSLAG
Larsen, Lis Ravnsted
Samv. Bornh. Turistforeninger 1983

TRÆKFUGLENE PÅ CHR.Ø
Lyngs, Peter
Miljøministeriet 1990

TURFORSLAG, SPRÆKKEDALENE
Jespersen, Henrik
Samv. Bornh. Turistf. 1993

Økonomi

BORNHOLM I CENTRUM
Olsen, Flemming. Systime 1992

BORNHOLMS ØKONOMI
Madsen, Bjarne 1991

Erhverv

BORNHOLMSKE ANDELSMEJERIER
Knudsen, Ann Vibeke
Bornholms Museum 1991

BORNHOLMERURET
Tornehave, Bodil
Nyt Nordisk/Bornholms Museum 1988

EN KERAMISK VIRKSOMHED
Vensild, Henrik L. Hjorth
Bornholms Museum

HÅRDT SOM STEN
Ellehøj, Poul
Stenbrudsmuseet 1991

AV materialer m. m.

BORNHOLM: ALMINDINGEN
DR (TV)1993

BORNHOLM BEFRIET OG BOMBET
DR (TV) 1985

BORNHOLM - KUNSTNERNE OG ØEN
Video, Bornholms Kunstmuseum

BORNHOLMERBILLEDER
DSB film og video 1989

CHRISTIANSØ
DR (TV) 1990

DANMARK PÅ TVÆRS, GEOLOGISK SET
DR (TV) 1986

DET HVIDE SKÆR
DR (TV) 1996

LEJRSKOLE PÅ BORNHOLM
VHS, Gyldendal 1995

LIVET PÅ CHRISTIANSØ
DR (TV) 1996

RINGEBAKKERNE
TV2 (TV) 1990

RUSSENE PÅ BORNHOLM
SFC

RØNNE OG NEXØ'S GENOPBYGNING
SFC

Nyttige adresser

Besøgssteder, museer, udstillinger m.m.

ANDERSEN NEXØS HUS
Ferskesøstræde 36, 3730 Nexø
Tlf.: +45 5649 4542
www.andersennexoe.dk

BORNHOLMS AUTOMOBILMUSEUM
Grammegårdsvej 1, 3720 Aakirkeby
Tlf.: +45 5697 4595
www.bornholmsautomobilmuseum.dk

BORNHOLMS KUNSTMUSEUM
Helligdommen, Otto Bruuns Plads 1
Rø, 3760 Gudhjem
Tlf.: +45 5648 4386
www.bornholms-kunstmuseum.dk

BORNHOLMS MIDDELALDERCENTER
Rågelundsgård, Stangevej 1
Østerlars, 3760 Gudhjem
Tlf.: +45 5649 8319
www.bornholmsmiddelaldercenter.dk

BORNHOLMS
MODELJERNBANE MUSEUM
Udstiller på Bornholms Museum

BORNHOLMS MUSEUM
Sct. Mortensgade 29, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 0735
www.bornholmsmuseum.dk

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNE
Ullasvej 23, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5692 0000
www.brk.dk

BORNHOLMS ROVFUGLESHOW
Lundsgårdsvej 4, Nyker, 3700 Rønne
Tlf.: +45 9679 3037
www.bornholmsrovfugleshow.dk

BORNHOLMS SOMMERFUGLEPARK
Gl. Rønnevej 14, 3730 Nexø
Tlf.: +45 5649 2575
www.sommerfugleparken.dk

BORNHOLMS TEATER
Teaterstræde 2, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 0732
www.bornholmsteater.dk

BØRN OG FRITID
Ullasvej 17, 2 sal, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5692 0000

CENTER FOR UNDERVISNINGSMIDLER
Snorrebakken 66, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5690 1650
www.ucc.dk

CHRISTIANSHØJ TRINBRÆT
Koldekilde, Almindingen
Tlf.: +45 5697 5231
www.bornholmsmuseer.dk/christia

CHRISTIANSØ MUSEUM, LILLETÅRN
Frederikssø, 3740 Svaneke
Tlf.: +45 5646 2013
www.christianoe.dk

ERICHSENS GÅRD
Laksegade 7, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 8735
www.bornholmsmuseer.dk/erichs

FORSVARSMUSEET
Galløkken, Arsenalvej 8, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 6583
www.bornholmsmuseer.dk

GRØNBECHS GÅRD
Grønbechs Gård, 3790 Hasle
Tlf.: +45 5696 1870
www.groenbechsgaard.dk

GUDHJEM MUSEUM
Stationsvej 1, 3760 Gudhjem
Tlf.: +45 5648 5462
www.bornholmsmuseer.dk/gudhjem

HAMMERSHUSUDSTILLINGEN
Langebjergvej 26, 3770 Allinge
Tlf.: +45 5648 2431
www.hammershus.dk

HJORTH'S FABRIK
- BORNHOLMS KERAMIKMUSEUM
Krystalgade 5, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 0160
www.bornholmmuseer.dk/hjorths

JOBOLAND
- BRÆNDESGAARD SHAVERN
Højevejen 4, Ibsker, 3740 Svaneke
Tlf.: +45 5649 6076
www.joboland.dk

KARAMEL KOMPAGNIET
Holkavej 2, 3760 Gudhjem
Tlf.: +45 5644 2255
www.karamelkompagniet.dk

KJÆRSTRUP CHOCOLATE BY HAND
Hovedgaden 9, Snogebæk, 3730 Nexø
Tlf.: +45 56488 089
www.kjaerstrup.dk

MELSTEDGÅRD LANDBRUGSMUSEUM
Melstedvej 25, 3760 Gudhjem
Tlf.: +45 5648 5598
www.bornholmsmuseer.dk/melstedg

MOSELØKKEN
- ARBEJDENDE STENBRUDSMUSEUM
Moseløkkevej 9, 3770 Allinge
Efterårsferien til medio april:
Tlf.: +45 2990 9993 / +45 5699 9301
Medio april til og med efterårsferien:
Tlf.: +45 5648 0468
www.bornholmsmuseer.dk/moseloekken

MUSEUMSRØGERIET I HASLE
Søndre Bæk, 3790 Hasle
Tlf.: +45 5696 4411
www.hasleroeegeri.dk

NATUR OG MILJØ
Skovløkken 4, Tejn 3700 Allinge
Tlf.: +45 5692 0000

NATURBORNHOLM
Grønningen 30, 3720 Aakirkeby
Tlf.: +45 5694 0400
www.naturbornholm.dk

NEXØ MUSEUM
Havnen 3, 3730 Nexø
Tlf.: +45 5649 2554 / +45 5649 2556
www.nexoemuseum.dk

OLUF HØST MUSEUM
Nørresand 10, 3760 Gudhjem
Tlf.: +45 5648 5038
www.ohmus.dk

RØNNE BIBLIOTEK
Pingels Allé 1, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5692 1800

RØNNE BIO
Nørregade 2, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 0025
www.ronnebio.dk

SANDVIG CYKELUDLEJNING
Strandvejen 121, Sandvig 3770 Allinge
tlf: +45 5648 0060

SVANEKE BOLCHER
Svaneke Torv 7, 3740 Svaneke
Tlf.: +45 5649 6282
www.svanekebolcher.dk

SVANEKE CHOKOLADERI
Svaneke Torv 5, 3740 Svaneke
Tlf.: +45 5649 7021
www.svanekechokoladeri.dk

SVANEKE IS
Postgade 3, 3740 Svaneke
Tlf.: +45 5649 3740
www.svaneke-is.dk

TEGN OG MAL FOR EN DAG
Barbara Sørensen
Hammershusvej 35, 3770 Allinge
Tlf.: +45 5648 2513

Bornholmske turistvognmænd

ALLINGE TURISTFART
v/Keld Holm
Nørregade 35, 3770 Allinge
Tlf.: +45 5648 0217
www.allingeturistfart.dk

HASLE OG JAN-OLE'S TURISTTRAFIK
v/Jan-Ole Pedersen,
Aarsballevej 27, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5696 5003
www.hasleturisttrafik.dk

AAKIRKEBY TURIST- OG
SELSKABSKØRSEL
Birgersvej 11, 3720 Aakirkeby
Tlf.: +45 5697 4040
www.aakirkeby-turistfart.dk

Cykeludlejning

AP CYKLER
Torvegade 23, 3730 Nexø
Tlf.: +45 5649 2368
www.ap-cykler.dk

AAKIRKEBY CYKLER
Storegade 21,
3720 Aakirkeby
Tlf.: +45 5697 0047
www.aakirkeby-cykler.dk

BIKING BORNHOLM
Strandvejen 63, 3770 Allinge
Tlf.: +45 5697 2740
www.biking.dk

BORNHOLMS CYKELUDLEJNING
Nordre Kystvej 5, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 1359 / +45 5696 6010
www.bornholms-cykeludlejning.dk

BOSS CYKLER
Kannikegårdsvej 10, 3730 Nexø
Tlf.: +45 5649 4474
eller Søndergade 14, 3740 Svaneke
Tlf.: +45 5649 7574
www.bosscykler.dk

NORDBORNHOLMS
CYKELFORRETNING
Pilegade 1, 3770 Allinge
Tlf.: +45 5648 0291
www.nordbornholmscykelforretning.dk

Færgesejls

BORNHOLMEXPRESS
Ejner Mikkelsensvej 25,
3760 Gudhjem
Tlf.: +45 5648 5176
www.bornholmexpress.dk

FÆRGEN
Havnen, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 1866
www.færgen.dk

Offentlige busselskaber

BAT - DIN BUS PÅ BORNHOLM
'Det røde Pakhus'
Snellemark 30, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 2121
www.BAT.dk

Overnatningssteder

BORNHOLMS PRODUKTIONS-
HØJSKOLE
Bygaden 25, 3720 Aakirkeby
Tlf.: +45 5697 4259
www.pdskole.dk

DANHOSTEL
BODERNE VANDRERHJEM
ROSENGÅRDEN
Bodernevej 28, 3720 Åkirkeby
Tlf.: +45 5697 4950
www.rosengarden.dk

DANHOSTEL
GUDHJEM/THERNS HOTEL
Løkkegade 7, 3760 Gudhjem
Tlf.: +45 5648 5035
www.danhostel-gudhjem.dk

DANHOSTEL HASLE VANDRERHJEM
Fælledvej 28, 3790 Hasle
Tlf.: +45 5694 0011
www.danhostel-hasle.dk

DANHOSTEL RØNNE VANDRERHJEM
Arsenalvej 12, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 1340
www.danhostel-roenne.dk

DANHOSTEL SVANEKE VANDRERHJEM
Reberbanevej 9, 3740 Svaneke
Tlf.: +45 5649 6242
www.danhostel-svaneke.dk

DUEODDE FAMILIECAMPING
OG HOSTEL
Skrokkegårdsvejen 17
Dueodde, 3730 Nexø
Tlf.: +45 5648 8119
www.dueodde.dk

FERIECENTER ÆBLEHAVEN
Balran 7, 3770 Allinge
Tlf.: +45 5695 7295
www.lejrskolebornholm.dk

GUDHJEM FERIEPARK
Jernkåsvej 1, 3760 Gudhjem
Tlf.: +45 5648 444
www.lejrskolebornholm.dk

HASLE CAMPING
Fælledvej 30, 3790 Hasle
Tlf.: +45 5694 5300
www.hasle-camping.dk

HASLE HYTTEBY
H.C. Sierstedsvej 2, 3790 Hasle
Tlf.: +45 5695 7295
www.lejrskolebornholm.dk

HOTELPENSION VERONA
Langebjergvej 12, Sandvig,
3770 Allinge
Tlf.: +45 5648 0980
www.verona-lejrskole.dk

RØNNE NORDSKOV CAMPING
Antoinettevej 2, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 2281
www.nordskoven.dk

SANDKAAS FAMILIECAMPING
Poppelvej 2, 3770 Allinge
Tlf.: +45 5648 0441
www.sandkaas-camping.dk

SPEJDERCENTER RØMEREGRÅRD
Årsballevej 154, 3700 Rønne
Tlf.: +45 7020 9384
www.roemeregaard.dk

Sports- og friluftaktiviteter

ACTION TOUR BORNHOLM
Jordbærdalen 21, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 0315
www.actiontour.dk

BORNHOLMS EFTERSKOLE
Haslevej 103, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 1343
www.bornholmsefterskole.dk

BOWLINGCENTER RØNNE
Torneværksvej 18, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5691 1848
www.bowlingcenteret.dk

GUDHJEM SVØMMEHAL
Sportsvænget 2, 3760 Gudhjem
Tlf.: +45 5648 6769
www.gudhjemsvoemmehal.dk

KLATRESKOLEN PÅ BORNHOLM
Tlf.: +45 4017 5013
www.klatreskolen.dk

RØNNE SVØMMEHAL
Højvangen 1, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 5611
www.roennesvoemmehal.dk

Nyttige adresser

Turist- og rejsebureauer

ALLINGE TURISTINFORMATION
Kirkegade 4, 3770 Allinge
Tlf.: +45 5648 0001
www.allinge.bornholm.info

BORNHOLMS VELKOMSTCENTER
Ndr. Kystvej 3, 3700 Rønne
Tlf.: +45 5695 9500
www.bornholm.info
www.lejrscole.bornholm.info

DSB'S SKOLEREJSER
Sølvgade 40, opgang B, 4 sal,
1349 København K
Tlf.: +45 3354 2220
www.dsb.dk/skolerejser
man-fre kl. 10-12

GUDHJEM TURISTINFORMATION
Åbogade 9, 3760 Gudhjem
Tlf.: +45 5648 5210
www.gudhjem.bornholm.info

HASLE TURISTINFORMATION
Karetmagergården,
Havnegade 1, 3790 Hasle
Tlf.: +45 5696 4481
www.hasle.bornholm.info

NEXØ-DUEODDE TURISTBUREAU
Sdr. Hammer 2A, 3730 Nexø
Tlf.: +45 5649 7079
www.nexoe.bornholm.info

SVANEKE TURISTINFORMATION
Peter F. Heerings Gade 7
3740 Svaneke
Tlf.: +45 5649 7079
www.svaneke.bornholm.info

SYDBORNHOLMS
TURISTINFORMATION
Torvet 30, 3720 Aakirkeby
Tlf.: +45 5697 3720
www.aakirkeby.bornholm.info

Turistsejlsads

CHRISTIANSØFARTEN APS
Ejnar Mikkelssensvej 25
3760 Gudhjem
Tlf.: +45 5648 5176
www.bornholmexpress.dk

HAMMERHAVNENS BÅDFART
Sænevej 6, Sandvig
3770 Allinge
Tlf.: +45 5648 0455
www.hammerhavnensbaadfart.dk

KYSTSEJLADS TIL HELLIGDOMMEN,
PASSAGERSKIBET "M/S THOR"
Helligdomsvej 10
3760 Gudhjem
Tlf.: +45 5648 5165
www.ms-thor.dk

Direkte kontakt til guider

ANJA L. VILSHOLM
Naturvejleder, Biolog og Naturgeograf
i Naturstyrelsen
Tlf.: +45 7254 3134

BARBARA SØRENSEN
billedkunstner
Tegnevandring – "Tegn og mal"
Tlf.: +45 5648 2513

CONNY OGARECK
Troldekender og naturformidler
i Naturstyrelsen
Tlf.: +45 7254 3139

ERIK LIND
Naturvejleder, NaturBornholm
Tlf.: +45 2012 9850

HANNA PIORSKA
Naturvejleder NaturBornholm
Tlf.: +45 3091 6230

JENS OLE FASSEL
Nat-ture Hammershus
Tlf.: +45 5696 6768

JESPER KAUFMANN
Naturformidler, Naturstyrelsen
Tlf.: +45 7254 3141

JENS KOFOED
Ledende naturvejleder
NaturBornholm
Tlf.: +45 4016 9100

MARIT STARN
Freelance-guide Christiansø
Tlf.: +45 4045 2056

MARTIN HOLM
Naturformidler
Bornholms Middelaldercenter
Tlf.: +45 2491 9042

RENÉ LARSEN VILSHOLM
Naturvejleder NaturBornholm
Tlf.: +45 2028 6406

TINO HJORTH BJERREGAARD
Naturvejleder, Naturstyrelsen
Tlf.: +45 7254 3143

Central styring af guider:

BORNHOLMS GUIDE OG
GRUPPESERVICE
Tlf.: +45 5695 8566

BORNHOLMS MIDDELALDERCENTER
Tlf.: +45 5649 8319

CHRISTIANSØ
Tlf.: +45 5646 2013

NATURBORNHOLM
Tlf.: +45 5694 0400

NATURVEJLEDERE
NATURSTYRELSEN
BORNHOLM
Tlf.: +45 5648 1140

Få mere ud af turen

Udover klassesæt, tilbyder vi mulighed for at købe supplerende materiale om Bornholm. Herunder findes en liste over bøger, som giver dig mulighed for at tilrettelægge turen præcist i forhold til planlagte emner og derved give børnene et endnu større fagligt udbytte af lejrskoleopholdet.

Bøgerne kan bestilles ved at sende eller faxe denne kupon til Bornholms Velkomstcenter, alternativt på hjemmesiden www.lejrscole.bornholm.info, hvorefter I vil modtage de bestilte bøger. Efterfølgende fremsendes faktura. Alle priserne er inkl. moms

Klassesæt

	ANTAL	PRIS/SÆT	PRIS IALT
KLASSESÆT (PRIS INKL. PORTO)		150,00	
Klassesættet indeholder relevant materiale til 30 elever.			

Bogbestilling

TITEL	ANTAL	PRIS/STK	PRIS IALT
HAMMEREN		25,-	
SYDLANDET		25,-	
SPRÆKKEDALE		25,-	
FORTIDSMINDER PÅ BORNHOLM		80,-	
CYKELBOG		119,-	
KYSTSTIER		40,-	
KORT OVER BORNHOLM		40,-	
KRAKS KORTBOG		40,-	
PORTO OG EKSPEDITION		30,-	30,-
BESTILLING IALT KR.			

SENDES TIL:
Bornholms Velkomstcenter
Ndr. Kystvej 3
DK-3700 rønne

ELLER FAX: 5695 9568

ELLER GÅ IND PÅ:
www.lejrscole.bornholm.info

SKOLENS EAN NR.:

SKOLENS NAVN:

ATT.:

ADRESSE:

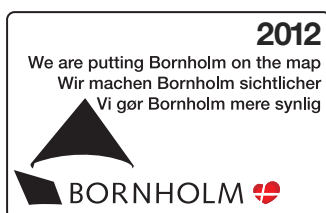
POSTNR. OG BY:

TLF:

Velkommen til vores lærende ø

Magnus bor i Sandvig, på Nordbornholm, hvor hans forældre har en minigolfbane. Magnus og hans venner, Emma, Thea, Ida og Markus, byder velkommen til Bornholm. De har alle nogle yndlingssteder, de besøger på øen. Og de er ikke kedede af at dele deres oplevelser med alle Danmarks skoleklasser. Denne brochure er ment som en appetitvækker til elever og lærere. Brochuren er spækket med informationer, der gør planlægningen af turen nemmere. Ud over denne brochure kan I rekvirere opgavehæfter til eleverne og en lærervejledning. Læs mere på:

www.lejrskole.bornholm.info

Bornholms
Velkomstcenter
Ndr. Kystvej 3
3700 Rønne
Tlf.: 5695 9500
Fax: 5695 9568

